

Handläggare: Christin Bjuggren
Telefon: 08 508 08 015

Till
Kungsholmens stadsdelsnämnd
2008-02-14

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2007

Förslag till beslut

1. Bokslutet fastställs och verksamhetsberättelsen med bokslutskommentarer godkännes och överlämnas till kommunfullmäktige.
2. Stadsdelsnämnden fastställer enligt förvaltningens förslag vilka resultatenheter som ska föra över- respektive underskott till 2008.
3. Stadsdelsnämnden begär ombudgetering av interna projektmedel för socialpsykiatri om sammanlagt 1,0 mnkr.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2007	1
SAMMANFATTANDE ANALYS AV NÄMNDENS VERKSAMHET OCH EKONOMISKA UTFALL	4
Nämndens arbete under året.....	5
STADEN SKA VARA EN ATTRAKTIV PLATS FÖR BOENDE, FÖRETAG OCH BESÖK	7
Uppföljning av mål och resultat.....	7
Ekonomiskt bistånd	7
Arbetsmarknadsåtgärder	8
Sommarkoloniverksamhet.....	10
Kultur- och föreningsverksamhet.....	10
Stadsmiljöverksamhet.....	14
Flyktingmottagande	15
Tillgänglighet.....	16
VALFRIHETEN SKA ÖKA	16
Uppföljning av mål och resultat.....	16
ökad valfrihet.....	16
Aktivitetsplan för upphandling.....	17
Avknoppning	18
SKOLA FÖR KUNSKAP	19
Uppföljning av mål och resultat.....	19

Förskoleverksamhet.....	19
Skola och skolbarnsomsorg	23
HÖGRE KVALITET I OMSORGEN	25
Uppföljning av mål och resultat.....	25
Äldreomsorg	25
Omsorg om personer med funktionsnedsättning	30
Omsorg om barn med funktionsnedsättning	30
Individ- och familjeomsorg	31
Ej verkställda beslut och domar	33
EN TRYGG OCH SNYGG STAD	34
Uppföljning av mål och resultat.....	34
Ren, trygg och snygg utemiljö.....	34
Miljöfrågor	34
Förebyggande och uppsökande arbete bland barn och ungdomar.....	35
EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH SÄNKT SKATT	35
Uppföljning av mål och resultat.....	35
Integrerat system för ledning och styrning.....	35
internkontroll	37
Ekonomiskt utfall	38
Ekonomiskt utfall per verksamhet	41
Medarbetarna.....	50

SAMMANFATTANDE ANALYS AV NÄMNDENS VERKSAMHET OCH EKONOMISKA UTFALL

Stadsdelsnämnden har under 2007 bedrivit verksamheten inom fastställd budget, med en mycket hög grad av måluppfyllelse. Med ett nettoutfall om 941,2 mnkr redovisar nämnden ett överskott om 0,2 mnkr jämfört med budget vilket innebär att budgetföljsamheten uppgår till 100,0 %. Efter avsättning till resultatenheternas fonder uppgår överskottet till 6,0 mnkr.

	Budget	Utfall	Avvik	Avvik
	2007	2007	före	efter
SDN KUNGSHOLMEN			fond	fond
Anslag för nämndens verksamhet	908,5	909,7	-1,2	4,6
Anslag för försörjningsstöd och arbetsmarknadsåtgärder	32,9	31,5	1,4	1,4
TOTALT	941,4	941,2	0,2	6,0

Äldreomsorgen är fortfarande nämndens budgetmässigt största verksamhet. Systematisk uppföljning görs av verksamheten som till 90 procent bedrivs på entreprenad. En rad projekt har inletts under året för att ytterligare höja kvaliteten i verksamheten.

Barnantalet ökar fortfarande på Kungsholmen och Essingeöarna. Barnomsorgs-garantin har uppfyllts under året men för att klara av den stora efterfrågan och samtidigt uppfylla garantin har antalet barn i befintliga barngrupper inte minskat.

Det goda arbetsmarknadsläget samt effektiv handläggning med en tydlig inriktning mot arbete och studier har gett positivt resultat i form av fortsatt minskade kostnader för försörjningsstöd.

Året har också innehållit ett antal omorganisationer och verksamhetsövergångar i syfte att göra en bra verksamhet ännu bättre. Förändringarna har genomförts lojalt, snabbt och mycket professionellt.

Sjukfrånvaron fortsätter att sjunka även år 2007 men kommer att vara i förstärkt fokus under 2008 med förhoppning om en förbättrad hälsa för stadsdelsnämndens medarbetare.

NÄMNDENS ARBETE UNDER ÅRET

Sammanträden

Stadsdelsnämnden hade under 2007 elva sammanträden som samtliga hölls i Bolinderssalen. Alla sammanträden inleddes med en öppen frågestund där allmänheten hade möjlighet att ställa frågor och föra dialog direkt med nämndens ledamöter. Varje sammanträde har haft ett särskilt tema då någon aktuell fråga stått i fokus. Frågor som utgjort tema för nämndens sammanträden under 2007 har bl.a. varit ny stadsdel i nordvästra Kungsholmen, parkplan för Kungsholmen, trygghet i det offentliga rummet, tillgänglighet, omsorg om äldre på Kungsholmen samt ungdomar och ungdomars fritidsvanor.

Ärenden

Utöver de sedvanliga budget- och uppföljningsrapporterna har förskolan och utbyggnad av förskolan varit ständigt aktuella frågor för stadsdelsnämndens arbete även under 2007. Bland de allmänna ärendena har många (13 st.) handlat om verksamhetsområdet barn- och ungdom. Andra frågor som behandlats har varit ledningssystem för kvalitet i hälso- och sjukvård, upphandling av drift av Solbackens vård- och omsorgsboende, investeringar i parker samt ombyggnad av Fredhällsparkens plaskdamm.

Nämnden svarar även på remisser i viktiga ärenden. Antalet remisser uppgick till 51. Vid i stort sett varje sammanträde behandlar nämnden yttranden över utskänkningstillstånd (17 st). Andra återkommande remissärenden har rört stadsmiljön (16 st) och inte sällan detaljplaner för Lindhagenområdet. Därutöver har 9 remisser berört verksamhetsområdet Äldre och Funktionshindrade.

Medborgardialog

Stadsdelsnämnden har sedan flera år erbjudit kungsholmsborna möjlighet att lämna medborgarförslag. Under året har totalt sex medborgarförslag inkommit. Flera förslag har rört fritidsaktiviteter för barn och unga. Ett av de medborgarförslag som lämnades och som i huvudsak genomfördes var upprustning av lekplats på Stora Essingen.

Nämndens ledamöter deltog under nationaldagsfirandet i Rålambshovsparken den 6 juni. Vid ett senare tillfälle genomförde flera ledamöter från nämnden en särskild kampanj mot nedskräpningen i Rålambshovsparken.

Under året har nämndens ledamöter främst via telefon och e-mail också haft en omfattande direktkontakt med stadsdelens medborgare i för dem angelägna frågor.

Verksamhetsbesök

Stadsdelsnämnden genomför regelbundet besök i de verksamheter nämnden ansvarar för. Under 2007 har verksamhetsbesök gjorts vid Eiraskolan, individ- och familjeomsorg, förskolan Serafen, Fridhemmets servicehus, biståndsbedömning för äldre, Kronobergsparkens parklek, Pilträdet servicehus, Resurscentrum för barn med behov av särskilt stöd samt stadsmiljögruppen för Kungsholmen, Norrmalm och Östermalm.

Sammansättning

Stadsdelsnämnden hade under 2007 följande sammansättning:

Regina Kevius ordförande (s), Ingegerd Akselsson Le Douaron vice ordförande (mp), Ingrid Gunnarsson Radford (m), Henry Samuelson (m), Anita Mofors (m), Ian Lauritzen (m), Lars Lundqvist (fp), Robert Rydefjärd (kd), Håkan Wahlén (s), Catarina Agrell (s), Kristoffer Hernbäck (s), Gabriella Granditsky Svenson (s) och Reijo Kittilä (v).

Ersättare har varit: Bodil Frankander (m), Bertil Johansson (m), Mathias Hellichius (m), Christer H Sjöblom (m), Olof Torvestig (m), Per Höjeberg (fp), Oscar Fredriksson (c), Anna Amundberg (s), Jens Lundberg (s), Birgitta Asp (s), Jan-Åke Porseryd (s), Torun Boucher (v) och Jakop Dalunde (mp).

Stadsdelsnämnden har inom sig en delegation för beslut i enskilda ärenden. Delegationen hade under 2007 sammanlagt 13 sammanträden.

STADEN SKA VARA EN ATTRAKTIV PLATS FÖR BOENDE, FÖRETAG OCH BESÖK

UPPFÖLJNING AV MÅL OCH RESULTAT

Stadsdelsnämndens mål 2007	Måluppfyllelse
Öka möjligheten till medborgarinflytande i planeringsprocessen	Ja
Parkerna ska ses som en attraktiv resurs för olika grupper	Ja
Alla barn och ungdomar i stadsdelsområdet ska ges möjlighet att uppleva och själva utöva olika former av kultur.	Ja
Alla barn ska erbjudas god fritidsverksamhet i närområdet	Ja
Fritidsverksamheten ska bidra till jämställdhet och tillvarata mångfaldens möjligheter.	Ja
Utveckla den lokala kulturen	Ja
Förebyggande arbetet för barn och ungdomar ska utvecklas	Ja
Jobbgaranti införs	Ja
Antalet personer med försörjningsstöd som får stöd och hjälp till egen försörjning genom att gå till arbete i det privata näringslivet ska öka.	Ja

EKONOMISKT BISTÅND

Minskat bidragsberoende

Det övergripande målet för arbetet med försörjningsstöd är att medverka till att personer som tar emot försörjningsstöd ska bli självförsörjande. Under 2007 har antalet ärenden fortsatt att minska kraftigt. Vid ingången av året var antalet bidragshushåll 242 stycken och vid årets slut 199 stycken. År 2007 var det genomsnittliga antalet hushåll per månad 223, vilket är en minskning med i snitt 59 hushåll per månad jämfört med föregående år.

Det goda arbetsmarknadsläget samt effektiv handläggning med en tydlig inriktning mot arbete och studier har gett positivt resultat. Insatser för olika grupper med långa bidragstider har kunnat genomföras när handläggarnas ärendemängd har minskat. Det handlar om individuella insatser och samverkan med t.ex. Försäkringskassan och AF Rehab (Arbetsförmedlingens rehabilitering). Verksamheten Fokus, dit arbetslösa hänvisats, har haft ett tydligt uppdrag att utreda och stödja individers möjligheter till arbete, studier eller praktik. Detta har sannolikt också medfört kortare bidragstider.

Arbete med målgrupperna

De största grupperna av bidragshushåll är:

- Arbetslösa personer som saknar a-kassa eller Alfa-kassa (60 hushåll i december 2007)
- Personer som tar emot försörjningsstöd av socialmedicinska skäl (51 hushåll i december 2007)
- Sjukskrivna personer som inte får ersättning från Försäkringskassan eller har låg sjukpenning (45 hushåll i december 2007)

När det gäller arbetslösa personer har dessa omgående, alltid inom fem dagar, remitterats till verksamheten Fokus. På Fokus har en individuell handlingsplan formats utifrån en kartläggning och den enskilde har fått kompetenshöjande insatser, såsom individuella coachningssamtal, matchning till jobb, hjälp att utarbeta CV och ansökningshandlingar och möjlighet till praktik. Nära samverkan har skett med Arbetsförmedlingen, Vuxenutbildningen, SFI (Svenska för invandrare), studie- och yrkesvägledning och olika arbetsgivare. Praktik har erbjudits både inom och utanför stadsdelsområdet, hos både privata och offentliga arbetsgivare.

Personer med socialmedicinska hinder har också minskat i antal. I Kungsholmsnätet, som är ett samarbete mellan försörjningsstödsenheten, Arbetsförmedlingen, AF Rehab, Försäkringskassan och Serafens allmänpsykiatriska mottagning, diskuteras enskilda ärenden för att myndigheterna ska samverka för individens bästa.

Sedan 1 september 2007 samverkar stadsdelsförvaltningarna Kungsholmen, Norrmalm och Östermalm om en gemensam försörjningsstödsenhet som är organiserad vid Östermalms stadsdelsförvaltning.

ARBETSMARKNADSÅTGÄRDER

Arbetsverksamhet

Alla som söker försörjningsstöd med hänvisning till att de saknar arbete och står till arbetsmarknadens förfogande, har anvisats insats på arbetsverksamheten Fokus inom fem dagar från beslut om försörjningsstöd. Fokus har innehållit utredning och bedömning samt jobbsökeri och matchning. Deltagarna har matchats till arbete eller studier. Praktik har erbjudits hos stadsdelsförvaltningens arbetsverksamheter restaurang Frida samt Bolinders kafé och konferens eller hos privata arbetsgivare.

Av Kungsholmens 182 inskrivna vid Fokus gick 47 personer ut i arbete, vilket motsvarar 25,8 procent. Av dessa gick 38 till privata arbetsgivare (80 procent) och 9 till offentlig arbetsgivare. Här finns inga uppgifter från 2006 att jämföra med. 48 avslutades p.g.a. olovlig frånvaro, 10 gick till studier, 13 blev sjukskrivna, 8 fick praktik och 8 flyttade. Övriga avslutade av andra skäl som t.ex. åter socialsekreterare, annan myndighet eller missbruk. Av de 47 ungdomar som deltog i Fokus gick 12 till arbete (9 till privata och 3 till offentliga arbetsgivare) och 3 började studera.

De sista fyra månaderna 2007 samverkade stadsdelsförvaltningarna Kungsholmen, Norrmalm och Östermalm i en gemensam arbetsmarknadsenhet, organiserad vid Kungsholmens stadsdelsförvaltning. Enheten innefattade Fokus, restaurang Frida samt Bolinders kafé och konferens. Dessutom har projektet Vega ingått, som vänder sig till personer i åldern 18-35 år som är sjukskrivna för psykiska besvär och som är i behov av samordnade insatser av landstinget inom norra Stockholms psykiatri, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och stadsdelsförvaltningarna.

Ungdomsarbetslöshet

Arbetslösheten på Kungsholmen har varit mycket låg. Under hösten 2007 har ett tiotal ungdomar per månad i åldern 18-24 år haft försörjningsstöd p.g.a. arbetslöshet. År 2006 var 156 ungdomar arbetslösa och hade försörjningsstöd, 2007 hade det minskat till 104 ungdomar. De allra flesta hade försörjningsstöd 1-2 månader, ett fåtal upp till 4 månader. Ingen hade försörjningsstöd längre tid.

Stockholms stad deltog fram till slutet av juni 2007 i en tvåårig statlig försöksverksamhet med Navigatorcentrum (NC). Ett NC skulle samordna myndigheters, näringslivets och föreningslivets resurser i syfte att skapa och utveckla insatser för ungdomar som befinner sig utanför arbetsmarknad och studier. NC Nord omfattade de åtta norra stadsdelsnämnderna, inklusive Kungsholmen. Kungsholmens stadsdelsförvaltning var "värdstadsdel" för NC Nord. Av NC:s ungdomar var det fler som gick till studier (36 procent) än till arbete (17 procent), vilket kan bero på en övervikt av ungdomar i åldern 17-18 år.

Sedan NC upphört har utbildningsförvaltningens gymnasiesluss ansvar att följa upp elever som inte börjar gymnasiet eller som hoppar av. Om de inte får kontakt med den unge uppmärksammas försörjningsstödsenheten vid Östermalms stadsdelsförvaltning på detta. Där finns en kontaktperson som ska agera och ta vidare kontakter. Om ett vårdbehov föreligger, t.ex. vid kriminalitet, missbruk

eller antisocialt beteende, har familjeenheten ordnat sysselsättning eller anpassade studier via gymnasieslussen.

Feriearbeten för ungdomar

15 pojkar och 15 flickor folkbokförda på Kungsholmen och Essingeöarna erbjöds feriearbete under tre sommarveckor. De allra flesta var födda 1990-1991. Några har varit yngre som har haft särskilda behov. 23 ungdomar bedömdes ha särskilt svårt att få sommarjobb den reguljära vägen och prioriterades t.ex. efter kontakt med familjeenheten. De övriga platserna lottades bland inkomna ansökningar. Fler än hälften fick sommarjobb på förskolor. För övrigt fördelade sig platserna på församling, idrottsplats, Fridas servering (restaurang), parklek och daglig verksamhet. Kostnaden uppgick till 244 000 kronor och stadsdelsnämnden fick ersättning i form av centrala medel om 200 000 kronor.

SOMMARKOLONIVERKSAMHET

Under sommaren 2007 har 174 barn från Kungsholmen och Essingeöarna åkt på sommarkollo, därav 111 flickor. Det var 195 barn som sökte och blev erbjudna kolloplats men drygt 20 barn avstod att åka eftersom sommarkollo krockade med andra aktiviteter. De tre senaste åren har ansökningarna till kollo minskat. Det kan förklaras av förändringar i avgifterna, minskad profilering i verksamheten samt att de yngsta skolbarnen, enligt kommunfullmäktiges beslut, inte längre erbjuds plats.

Rålambshovsparkens parklek var öppen under hela sommaren för de barn som var kvar hemma. Där kunde de delta i olika aktiviteter som kanotpaddling och dagsutflykter utöver den ordinarie verksamheten.

KULTUR- OCH FÖRENINGSVVERKSAMHET

Barn och ungdom

Enheten för fält och fritid tillhör organisatoriskt verksamhetsområde Barn och ungdom. Det underlättar samordningen och utvecklingen av kulturarbetet för barn och ungdomar. Så har t.ex. både förskolebarnen och ungdomsverksamheterna arbetat tillsammans med Kulturskolan med olika aktiviteter. Kulturskolan har också haft en stor del i nationaldagsfirandet i Rålambshovsparken. I nationaldagsfirandet medverkar barn och ungdomar från stadsdelen, ideella föreningar, stadsdelsnämndens politiker, medarbetare från Barn och ungdoms verksamheter, konstnärer m.fl.

I samband med den internationella barndagen ritade och berättade barn och ungdomar i Kungsholmens förskolor och skolor om sina tankar om framtiden. Barns tankar om framtiden presenterades i år på en utställning i skyltfönstren på fält- och fritidsenhetens lokal på Fleminggatan. Många stannade för att ta del av de, i många fall, mycket tänkvärda och kluriga tankarna.

Tillsammans med Kulturskolan har pedagoger och fyraåringar i förskolan arbetat med berättande via teater, dans och musiklektioner.

Parkleken i Stockholm firade i augusti 70-årsjubileum. "Thore and the no smokers" – ett rockband med budskap mot rökning och droganvändning och för kamratskap uppträdde i Rålambshovsparkens parklek. Marionetteatern spelade för alla besökare under festdagen i Rålambshovsparken.

Femåringar från alla förskolor och sexåringar från förskoleklasserna fick se Fria teaterns föreställning "Ett ord är ett ord". När skolorna blivit färdiga med sammansättningen av höstens förskoleklasser träffades de blivande och nuvarande förskoleklassbarnen i sina grupper tillsammans med pedagoger och skådespelare från föreställningen. Syftet var att barnen med utgångspunkt från föreställningen skulle lära känna varandra. De barn som började i förskoleklass till hösten kom därmed att känna igen de äldre barnen när de kom till skolan eftersom de arbetat tillsammans på teatern.

Under våren har alla femåringar från både kommunalt och enskilt drivna verksamheter och sexåringar i skolorna arbetat med en körrepertoar. Yrkesverksamma musiker som bor på Kungsholmen har lett arbetet som mynnat ut i en föreställning med Kungsholmens förskolekör. Avslutningen som samlade ett par hundra barn gick av stapeln i amfiteatern i Rålambshovsparken i juni.

Det har funnits goda möjligheter att spela i band i en fullt utrustad replokal. Åtta band repeterar regelbundet i lokalerna. Workshops har genomförts där band har fått hjälp med att starta, och redan startade band har fått hjälp till utveckling. Ungdomsrådet har med stöd från fält- och fritidsenheten anordnat utomhusbio i Rålambshovsparken. Söndagsbio planerades i biblioteket men kom inte till stånd eftersom det blev svårt att få tillgång till lokalerna på söndagarna. Söndagar var ungdomarnas absoluta önskemål.

Tillsammans med Kungsholmens bibliotek har fält- och fritidsenheten anordnat en serietecknarkurs som startades av serietecknaren Simon Gårdenfors. Två discon har anordnats för främst elever i skolår sex.

Den sedvanliga danstillställningen för alla elever i skolår 9 i innerstadens skolor, såväl kommunala som friskolor, genomfördes under våren i Blå Hallen. Cirka 1 200 elever dansade till levande musik i ett mycket uppskattat evenemang.

Kultur i äldreomsorgen

Stadsdelsnämnden har sedan ombyggnaden av Serafens vård- och omsorgsboende svarat för hyran för biblioteket på Bolinders plan 1. Biblioteket är litet men fullt av väl valda böcker, och har öppet dagligen.

Stadsdelsnämnden har beviljat bidrag till Öppna teatern för deras verksamhet med teaterföreställningar på vård- och omsorgsboenden.

Förebyggande och uppsökande arbete med ungdomar

Inom stadsdelen bedrivs ett omfattande förebyggande och uppsökande arbete. Nedan följer några exempel på aktiviteter som fångar upp ungdomar i stadsdelen och erbjuder drogfria möten med vuxenstöd.

- Stadsdelsförvaltningens interna forum som är en del av BUS (Barn och ungdomar som behöver särskilt stöd från såväl kommunen som landstinget) träffas regelbundet 2 ggr per månad.
- Skolorna får information om den senaste forskningen och inbjudningar till aktuell fortbildning genom fält- och fritidsenheten.
- Föräldraträningsgrupper enligt Kometprogrammet.
- Grupper för flickor med syftet att stärka dem i att utvecklas på sina egna villkor, arbeta med självstärkande aktiviteter och inspirera till att se framtiden an med tillförsikt
- Musikverksamhet med tillgång till både utrustad replokal och vuxenstöd och inspiration
- Turneringar med bl.a. fotboll, innebandy och basket för ungdomar i åldrarna 12-15 år
- Samarbete med företagarföreningar, församlingar, föreningsliv och parklekar.
- Filmkvällar, skate- och snowboardevenemang, skidaktiviteter.
- Internationellt ungdomsutbyte med t.ex. Grekland och Turkiet.
- Skolornas dans i Blå Hallen.
- Fritidsgården Kuggen i Råambshovsskolan och samarbete med den föräldradrivna fritidsgården Vängåvan på Stora Essingen.

Ungdomsrådet är en viktig sammanhållande länk med att både fånga upp frågor och önskningsar från stadsdelens ungdomar och i genomförandet av aktiviteter och evenemang.

Begränsning av efterfrågan

Det aktiva drogförebyggande arbete som under många år bedrivits i stadsdelsområdet har utvecklats. Genom ett tätt samarbete mellan förskola och skola, med och mellan fritidsverksamheterna och individ- och familjeomsorgen ökar möjligheterna att tidigt upptäcka barn och ungdomar i riskzonen. Fält- och fritidsenheten arbetar tillsammans med stadsdelens skolor för de senare åren med värderingsövningar och "tillsammansdagar" för att skapa goda kamratrelationer för de nya klasserna i år sex. Enheten arbetar även efter ÖPP, Örebro Preventionsprogram, som syftar till att påverka föräldrars förhållningssätt till ungdomars drickande för att förhindra t.ex. tidig alkoholdebut och berusningsdrickande bland ungdomar.

Fält- och fritidsenheten, socialsekreterare, skolledning, polis och i många fall också representanter från elevvårdsteamerna deltar i skolornas kontaktgrupper, i det lokala brottsförebyggande rådet (BRÅK) samt i nätverk med innerstadens samtliga skolledningar för de senare åren. Andra samverkanspartners i det förebyggande arbetet är den för norra innerstaden gemensamma ungdomsmottagningen, Friends, Bris samt nätverket för stadens fältassistenter.

Kungsholmens nattvandrare, mer än 80 personer, utgör en viktig del i det förebyggande arbetet. De är regelbundet ute helgkvällar och nätter. En grupp av nattvandrarerna har därutöver engagerat sig extra i högrisktillfällen som t ex valborgsmässoafton och skolavslutningar. De har under året önskat två föreläsningar som stadsdelsförvaltningen bekostat. Den ena föreläsningen behandlade ungdomstrender och Internet och den andra var en föreläsning av Friends. Fält och fritid har medverkat vid de trygghetsvandringar som genomförts under året och tillsammans med 6-9 skolorna arbetat med ett trygghetsprojekt "Tryggholmen" med syfte att ungdomarna ska kunna påverka hur deras stadsdel ska kunna bli än tryggare.

Tillsyn av folköl och tobaksförsäljning

Samtliga butiker som säljer folköl och eller tobak har fått tillsynsbesök. Inköpskontroller har genomförts under året i alla försäljningsställen där folköl och tobak säljs. Inköpskontrollerna har genomförts av ungdomar som fyllt 18 år.

Inköpsförsök	Antal	Ej frågat om leg
Tobak 2006	89	21
Tobak 2007	89	7
Folköl 2006	35	15
Folköl 2007	35	1

Fältassistenterna har varit med ungdomarna före, mellan och efter själva inköpen. Resultaten har varit mycket goda eftersom allt färre handlare låter ungdomarna handla utan att visa legitimation.

Insatser mot langning

I samband med valborgsmässofirandet 2007 genomfördes också en kampanj mot langning. Kampanjen samordnades lokalt av fält- och fritidsenheten. Utanför systembolagsbutikerna delade stadsdelsnämndens politiker, direktör, avdelningschefer, medarbetare från många av stadsdelens verksamheter, nattvandrare och ungdomsråd ut flygblad mot langning och förde diskussioner med kunder och förbipasserande.

Ytterligare redovisning av det drogförebyggande arbetet finns på annan plats i dokumentet under rubriken arbete mot missbruk.

STADSMILJÖVERKSAMHET

Bevara och utveckla natur- och rekreationsvärdena i parker och grönområden

I arbetet med parkplan för Kungsholmen har fokus varit att ta fram förslag till hur olika värden stadsdelsområdets parker kan bevaras och utvecklas för vår tids behov. I avvaktan på beslut om parkplan har nödvändiga underhållsåtgärder genomförts löpande under året.

Fördelning av park- respektive idrottsinvesteringar

Investeringarna i Rålambshovsparken kommer att på många punkter förbättra förutsättningarna för spontanidrott; skate-park, fler planer för beach-volley, street-basketplan, inline-yta m.m. Renoveringen av gräsytor innebär också bättre förutsättningar för spontanidrott som fotboll, brännboll m.m.

Investeringarna i Pipers ficka innebär förbättrade möjligheter till lek och rörelse för barnen i området, särskilt för barnen i Kungsholmens friskola.

I arbetet med parkplan för Kungsholmen har uppmärksammats bl.a. förutsättningarna att ytterligare utveckla ytor runt Stadshagens IP för spontanidrott och motionsverksamhet.

Det går inte att ange hur stor andel av projekteringskostnader m.m. som gått åt till park respektive idrott, men spontanidrottens förutsättningar finns hela tiden med i alla projekt.

Arbetet med lokal parkplan

Parkplanen beskriver hur stadsdelens parker och friytor ska utvecklas och ska utgöra underlag för långsiktig planering och för det årliga budgetarbetet gällande investering och skötsel. Arbetet har pågått under året och planen delredovisades för stadsdelsnämnden i november 2007. Den ska slutredovisas enligt tidplan i mars 2008.

Lokalt inflytande i planeringsprocessen

Inom stadsdelen pågår en ständig utveckling av bostäder och verksamheter. Genom ett aktivt deltagande i trafik-, exploaterings- och stadsbyggnadskontorens arbete tillsammans med förvaltningens verksamhetsavdelningar tillgodoses behoven av service till medborgarna.

Samråd har bland annat genomförts avseende ombyggnad av Kristinebergsmotet samt förslag till detaljplaner främst i Lindhagenområdet.

Genom stadsdelsnämndens hemsida, informationsmaterial, klagomålshantering, medborgarförslag och brukarenkäter hålls en kontinuerlig dialog med medborgare och brukare. På stadsdelsnämndens öppna möten har bland annat informerats om parkplan för Kungsholmen samt om arbetet med stadsutvecklingsområdet Lindhagen. Samråd har hållits kring förnyelse av Rålambshovsparken och utvidgning av en skate-park i området.

FLYKTINGMOTTAGANDE

Arbetsverksamheten Fokus har även fungerat som stadsdelsförvaltningens flyktingmottagning. De sista fyra månaderna 2007 har mottagningen varit gemensam för Kungsholmens, Norrmalms och Östermalms stadsdelsförvaltningar. Flyktingarna har deltagit i introduktionsprogram och har följt upprättade handlingsplaner. De har studerat vid SFI och kombinerat studier med praktiskt arbete för att underlätta inträde på arbetsmarknaden. Att flyktingmottagningen har integrerats med Fokus har inneburit många vinster då deltagarna till stora delar har kunnat erbjudas samma utbud av stöd, kontakter och samverkanspartners som arbetslösa med försörjningsstöd. Totalt har 36 flyktingar deltagit från alla tre stadsdelsförvaltningarna under året.

TILLGÄNGLIGHET

Stockholms stads webbplats är anpassad för personer med olika funktionsnedsättningar enligt riktlinjer som Verva - Verket för förvaltningsutveckling - inarbetat i Vägledning 24-timmarswebben. Det finns möjlighet att på webbplatsen välja lättläst svenska eller uppläst text samt att anpassa teckenstorlek, radavstånd m.m. Besökare på webbplatsen som har annat modersmål än svenska kan välja engelska eller lättläst svenska.

Stadsdelsnämnden erbjuder broschyrer i inläst version. Informationsmaterial skickas till tidningen På tal om Stockholm som vänder sig till synskadade stockholmare.

Under 2007 genomförde stadsdelsförvaltningen en granskning av in- och utpassering vid entréer på servicehus, vård- och omsorgsboenden, gruppboendestäder och daglig verksamhet inom stadsdelsområdet. Granskningen visade att utformningen av portar och dörrar i huvudsak överensstämmer med vad som rekommenderas i stadens riktlinjer.

För att öka tillgängligheten på förskolornas lekplatser har nytt underlag i form av gummimattor placerats ut på tre förskolegårdar. Det är en åtgärd som underlättar för barn med funktionsnedsättning att kunna använda lekplatserna.

VALFRIHETEN SKA ÖKA

UPPFÖLJNING AV MÅL OCH RESULTAT

Stadsdelsnämndens mål 2007	Måluppfyllelse
Valfriheten ska öka genom att fler alternativ erbjuds inom förskola samt omsorgen om äldre och personer med funktionsnedsättning.	Ja
Lättillgängliga jämförelser mellan olika enheter och utförare ska utvecklas	Ja
Rätten att välja skola gäller alla elever	Ja

ÖKAD VALFRIHET

I äldreomsorgen - som utgör nästan hälften av stadsdelsnämndens verksamhet - drivs över 90 procent av verksamheten av olika vårdföretag. Under 2007 köpte stadsdelsnämnden platser i vård- och omsorgsboenden från 55 olika utförare inom och utom stadsdelsområdet. Inom hemtjänstens kundval fanns 40 olika utförare inom stadsdelsområdet samt en egen regiverksamhet.

Av stadsdelsnämndens totala kostnader för omsorg om personer med funktionsnedsättning över 20 år svarar entreprenad drift och köp av platser för 39 procent. Av stadsdelsnämndens 6 gruppboendestäder drivs 2 på entreprenad och förberedelse för förnyad upphandling pågår. Kungsholmens dagliga verksamhet kommer att konkurransutsättas under 2009. Under 2007 köpte stadsdelsnämnden platser i gruppboendestäder från 15 olika utförare inom och utom stadsdelsområdet. Inom kundvalet för hemtjänst och städtjänster fanns totalt ca 40 olika utförare att välja mellan och av dessa är 21 utförare valda av hemtjänsttagare inom stadsdelsområdet.

I samband med förskoleutbyggnaden i stadsdelsområdet har enskilda anordnare bjudits in för att få information om den planerade utbyggnaden. Flera anordnare har anmält att de är intresserade av att följa arbetet och eventuellt vara den som driver någon eller några av de nya förskolorna.

Stadsdelsförvaltningen bistår enskilda anordnare som etablerar sig i stadsdelsområdet med information om förskolekön och hänvisar föräldrar ur den kommunala kön att också kontakta de enskilda anordnarna.

I foldern Barnomsorg på Kungsholmen och Essingeöarna finns de enskilt drivna förskolorna förtecknade med namn, adress och telefonnummer. Förvaltningen arbetar med att på olika sätt underlätta för föräldrar att komma i kontakt med de enskilda anordnarna. Ett sätt är att de enskilda anordnarna har en länk till deras respektive hemsida från stadsdelsförvaltningens hemsida.

En av de nya förskolor som öppnades under 2007, Vallbarnen, arbetar med utepedagogik. Det innebär att barnen är utomhus större delen av dagen med mycket rörelse och skapande verksamhet.

AKTIVITETSPLAN FÖR UPPHANDLING

Stadsdelsnämnden har fastställt en aktivitetsplan för upphandling. Planerade upphandlingar har i huvudsak genomförts i enlighet med beslutad aktivitetsplan. Det enda undantaget är verksamheter inom socialpsykiatri, för vilka upphandlingen senarelagts sex månader. De mest omfattande upphandlingarna 2007 har varit vård- och omsorgsboendena Serafen och Solbacken inklusive Lidnersgårdens dagverksamhet, samt Fridhemmets servicehus vilken beräknas vara klar i februari 2008.

AVKNOPPNING

Stadsdelsnämnden arbetar med att på olika sätt aktivt stimulera och stötta personal som önskar avknoppa verksamhet. Det sker genom att medarbetare och chefer ges stöd och information om möjligheten att genom avknoppning driva verksamhet i egen regi. På chefsmöten lyfts frågan fram. Ansvariga från stadens kansli för avknoppning, valfrihet och upphandling har medverkat vid möte med alla chefer inom stadsdelsförvaltningen. Cheferna fick bland annat information om stadens upphandlingspolicy, det stöd staden centralt kan ge i form av seminarier och frågor och svar via webben.

På stadsdelsnämndens intranät finns all information samlad för att personal inom förvaltningen på ett enkelt sätt skall kunna ta del av och hålla sig informerad om det som händer och vad som gäller. I personalbladet informeras om möjligheten till avknoppning och var mer information finns att få. Alla medarbetare informeras på det sättet om möjligheterna samt om förvaltningens öppna och positiva inställning till personal som önskar driva verksamheten i egen regi.

Under 2007 har ingen verksamhet avknoppats.

SKOLA FÖR KUNSKAP

UPPFÖLJNING AV MÅL OCH RESULTAT

Stadsdelsnämndens mål 2007	Måluppfyllelse
Förskolan ska vara rolig, stimulerande, trygg och utvecklande.	Ja
Förskoletiden ska vara en tid av lustfyllt lärande där språkutveckling är ett prioriterat område.	Ja
Förskolan ska bidra till jämställdhet och tillvarata mångfaldens möjligheter.	Ja
Förskolan ska ha en god kommunikation med föräldrarna och vara lyhörd för deras önskemål.	Ja
Övergången till förskoleklass ska vara väl förberedd och föräldrar ska erbjudas att delta.	Ja
Elevernas språkutveckling, läs-, skriv- och kommunikationsförmåga ska stärkas.	Ansvar överfört
Elevernas matematiska lärande och problemlösningsförmåga ska utvecklas.	Ansvar överfört
Andelen elever som lämnar grundskolan med gymnasiebehörighet ska öka jämfört med tidigare år.	Ja
Alla som är verksamma i skolan ska vara delaktiga i det hälsofrämjande arbetet.	Ansvar överfört
Alla föräldrar ska erbjudas skriftlig information om sina barns kunskapsutveckling i skolan.	Ansvar överfört
Mobbning, utanförskap och all annan form av kränkande behandling ska motverkas.	Ja
Alla elever i år f-6 ska erbjudas en stimulerande och trygg skolbarnsomsorg.	Ansvar överfört
Elevernas resultat och närvaro ska regelbundet följas upp och fortlöpande återkopplas till föräldrarna.	Ansvar överfört
Utbildningen i särskolan ska vara anpassad till elevens förmåga och behov av utmaningar.	Ansvar överfört
Elevernas ogiltiga frånvaro ska minska jämfört med föregående år.	Ja

FÖRSKOLEVERKSAMHET

Barnantalet ökar fortfarande på Kungsholmen och Essingeöarna. I 2006 års prognos från stadens utrednings- och statistikkontor - USK - ökade antalet barn i åldern 0-5 år för år 2006 med 196 och för år 2007 med 91 barn. Den faktiska ökningen för barn i samma ålder för år 2006 var 272 barn, vilket är 76 barn fler än vad 2006 års prognos visade. I 2007 års prognos ökade antalet barn under år 2007 med 146 barn, 55 barn fler än i föregående års prognos.

Ovanstående redovisning visar hur svårt det är att göra tillförlitliga prognoser och som en följd av det hur svårt det kan vara att planera utbyggnaden av förskolan på ett tillfredställande sätt.

Barnomsorgsgarantin har uppfyllts under året men för att klara av den stora efterfrågan och samtidigt uppfylla garantin har antalet barn i de befintliga barngrupperna inte minskat något jämfört med 2006. Det är önskvärt att det i Boskos statistikfunktion går att ta fram efterfrågade uppgifter om barngruppernas storlek. I dagsläget tas uppgifterna fram manuellt vilket knappast ger en korrekt jämförelse stadsdelsnämnder emellan.

Utbyggnaden av förskoleverksamheten har under 2007 sett ut på följande vis:

- I början av 2007 startade efter utbyggnad ytterligare tre förskolegrupper i samma hus som förskolan Myntet på Hantverkargatan.
- I slutet av februari 2007 startade en förskola med två grupper på Mariebergsgatan intill S:t Görans gymnasium. Förskolan är inriktad på uteverksamhet.
- I augusti 2007 startade en förskola med två grupper i servicehuset Pilträdet vid Bolinders plan.
- I augusti 2007 startade en förskola i anslutning till en redan befintlig förskola på Rålambsvägen.

Samtliga förskoleenheter rekryterar i första hand förskollärare vid vakanta tjänster under förutsättning att det ryms inom fastställd budget. Rekrytering sker bl.a. via Lärarhögskolan och den verksamhetsförlagda delen av utbildningen där förskolorna har stora möjligheter att marknadsföra sig. I dagsläget har förskolorna på Kungsholmen och Essingeöarna cirka 30 lärarstudenter med inriktning mot förskola i verksamhetsförlagd utbildning.

Barnskötare med fast anställning och som arbetat minst tre år i yrket erbjuds subventionerad utbildning till förskollärare. Under hösten 2007 påbörjade tre barnskötare utbildning till förskollärare.

Lika viktigt som nyrekrytering är att behålla redan anställda förskollärare. Regelbunden fortbildning, handledning och pedagogiska nätverk är insatser som används för att uppnå en arbetsmiljö som gör att man som förskollärare vill utvecklas inom stadsdelsområdets förskolor.

Andelen förskollärare har ökat från 41 procent till 43 procent sedan föregående år.

Utveckling och lärande

Förskolorna samarbetar med biblioteken och med Kulturskolan. Personalen tar med barngrupperna på teater, museer och läser böcker. I kulturskolans regi deltar de äldre barnen i ett arbete kring språkutveckling. På många förskolor arbetar man tematiskt och i stationer för att inspirera till aktiviteter av olika slag. Det finns verkstäder, bygg- och konstruktionsrum, ateljéer, förvandringsrum, scenrum, vetenskapsrum mm.

Pedagogerna har samverkat i arbetet med förskolornas värdegrund. Både i kontinuerliga diskussioner på möten och i utvecklingssamtal pratar man om pedagogernas barnsyn, deras förhållningssätt till ansvar, respekt, likabehandling oavsett kön, kompetens, erfarenheter och hur man är en god förebild. Värdegrunden kompletteras med beskrivningar av förhållningssättet.

Måluppfyllelse

Många nya idéer om hur den fysiska miljön ordnas och hur till exempel leksaker och material placeras provas. Pedagogerna utgår ifrån barnens behov, intressen och förutsättningar, barnen tar för sig, sätter igång egna arbeten, kommer med egna förslag, är mer självgående och färre konflikter uppstår.

På förskolor där man arbetar mycket med drama, sagor och teateruppsättningar, och gemensamma storsamlingar upplever man att barnen blivit mer frimodiga och generösa mot varandra och andra. De vågar tala inför stora grupper och tar självklart plats.

Det handlar mycket om att utveckla kunskap och förmåga hos personalen bland annat i hur de dokumenterar och sedan använder detta som grund för fortsatt arbete och planering. På förskolorna utvecklas metoder för hur "känslan" av något mäts – genom skriftliga observationer och samtal.

Fler förskolor upplever att de behöver förtydliga sitt uppdrag gentemot föräldrarna i vad de gör och varför de gör som de gör.

Normer och värden

Förskolan behöver fortlöpande arbeta med diskussioner om regler och förhållningssätt och mer fortbildning planeras. Diskussioner kring hur man är mot barnen och hur de bemöts är centralt och många pedagoger har blivit uppmärksammade på sitt eget förhållningssätt vilket resulterat i att de omvärderar

sitt beteende. Klimatet ska präglas av ett gemensamt synsätt även om man kommit olika långt på förskolorna.

På många förskolor upplever man att det tydligt märks att pedagogerna har arbetat målmedvetet kring genus. Arbetet med genus behöver dock konkretiseras och generellt kan både det praktiska arbetet med barnen och tydligheten gentemot föräldrarna förbättras.

Jämställdhetsarbetet ska bli mer synligt än vad det är. Utbildning och diskussioner har förändrat många pedagogers synsätt och hanteringen av olika situationer i barngrupperna. Det här arbetet behöver få ta tid och förskolan är på god väg. Det viktiga är att alla blir medvetna och att man är igång.

Skolverket påpekar i sin inspektionsrapport att flera förskolor saknar en likabehandlingsplan, något man nu till viss del har kommit till rätta med. Ledningen på förskolorna har tagit hjälp av skolverket med fortbildning och nu pågår den kartläggning som ska ligga till grund för en revidering likabehandlingsplanerna. Föräldrar, barn och personal skall involveras i det arbetet.

Förskola och hem samt barns inflytande

Föräldrar upplever sig delaktiga, men vill ha mer information. Ökad tydlighet behövs om vad föräldrarna kan vara med och ha inflytande över. I stadsdelsförvaltningens brukarundersökning framkom att det inte var helt tydligt vad man kan förväntas ha inflytande över. Förbättring kan ske i att göra föräldrar mer delaktiga i målsättning och utvärdering i den pedagogiska verksamheten till exempel med förskolornas egna arbetsplaner och i utarbetande och revidering av enhetens likabehandlingsplaner. Man har känslan av att många är osäkra på vad de har för möjlighet till inflytande och förskolan kan också bli tydligare i vilka frågor man kan ta upp och i vilka forum.

Barnen bör även fortsättningsvis vara mer delaktiga i planering och ta större ansvar för dagligen återkommande aktiviteter och i att avsluta vad de påbörjat. För att få överblick av graden av medbestämmande arbetar pedagogerna till exempel genom att lista vad som ska komma barnen tillgodo och sedan följa upp för varje barn för att se hur deras ansvar och inflytande ser ut. På detta sätt får man en bra bild av hur samarbetsförmåga, ansvarsförmåga, initiativförmåga, flexibilitet, empatisk förmåga, reflekterande attityd, aktivt förhållningssätt, kommunikativ förmåga, förmåga att lära och fantasi ser ut.

Samverkan

En arbetsgrupp från förskola och skola har i samband med att skolorna övergått till utbildningsförvaltningen fått i uppdrag att revidera den gemensamma plan med rutiner vi arbetar efter vid övergång.

Samarbetet om övergången bedöms generellt fungera bra och i samlingsgruppen diskuteras möjligheten att arbeta mer med innehållsmässiga och pedagogiska frågor så att det blir en röd tråd från förskolan till skolan, att barnen får en pedagogisk kontinuitet.

Även om bedömning är att övergången i stort fungerar väl är känslan att det varierar lite beroende på vilken skola barnen kommer till. Alla behöver få samma förutsättningar och det är därför viktigt att samarbetet om övergången ses över på det sätt som nu görs.

Det finns idag ingen rutin på skolorna för dokumentation vid övergång till förskoleklass. Däremot träffas pedagogerna i möten om språkutveckling och hur förväntningarna på varandra ser ut.

Föräldrarnas uppfattning om hur väl övergången fungerat följs upp i skolornas föräldraenkäter.

SKOLA OCH SKOLBARNOMSORG

Stadsdelsnämnden ansvarade för den kommunala grundskolan och skolbarnsomsorgen på Kungsholmen och Essingeöarna till och med juni 2007. Därefter övergick ansvaret till utbildningsnämnden. Redovisningen avser årets första sex månader.

Stadens revisorer framförde i sin granskning av delårs- och tertiärrapport 2 för 2007 att nämnden inte hade lämnat någon redovisning om målen för gymnasiebehörighet och minskning av skolk. Revisorerna utgick från att redovisningen skulle lämnas i verksamhetsberättelsen.

Gymnasiebehörighet

Andelen elever som lämnade de kommunala grundskolorna Råambshovsskolan och Stadshagsskolan med godkänd behörighet till gymnasieskolan var år 2006

95,5 procent. Våren 2007 var motsvarande andel 97,7 procent; en ökning med drygt 2 procent.

Minskning av skolk och mobbning

Samtliga skolor under stadsdelsområdets ansvar har arbetat aktivt med värdegrundsfrågor. De två år 6-9-skolorna har båda livskunskap på schemat. Där arbetar man bl.a. med samarbetsövningar, rollspel och diskussioner. Alla skolor har reviderat sina likabehandlingsplaner och samarbetar med antimobbningsorganisationen Friends. Skolorna har genomgående bra resultat i de trivselenkäter som genomförs och där bl.a. frågan om trygghet i skolan tas upp.

En trygg arbetsmiljö för eleverna gör även att närvaron är hög. Inkörsporten till skolk är ofta upprepade sena ankomster. Skolorna är därför i ett tidigt skede uppmärksamma på sena ankomster och rapporterar rutinmässigt hem till föräldrarna.

HÖGRE KVALITET I OMSORGEN

UPPFÖLJNING AV MÅL OCH RESULTAT

Stadsdelsnämndens mål 2007	Måluppfyllelse
En hög kvalitet i äldreomsorgen ska bevaras och fortsätta att utvecklas avseende såväl vård och omsorg som personligt bemötande.	Ja
Insatserna ska utformas tillsammans med den enskilde utifrån en helhetssyn på behov och förutsättningar med respekt för integritet, självbestämmande och kulturell bakgrund.	Ja
Vård- och omsorgsdokumentation ska vara ändamålsenlig, tillförlitlig och användbar.	Ja
Anhöriga och närstående ska erbjudas stöd och avlastning.	Ja
Kunnighet och engagemang hos anhöriga och närstående ska tas tillvara.	Ja
Personalens kompetens i demens, bemötande, dokumentation och måltidens betydelse ska höjas.	Ja
Föräldrar till barn och ungdomar med funktionsnedsättning ska få god och fortlöpande information om verksamheten och dess mål samt om det egna barnets utveckling.	Ja
Föräldrar till barn och ungdomar med funktionsnedsättning ska ges större inflytande över insatsen.	Ja
En god omsorg, vård, stöd och service utifrån den enskildes behov ska skapa förutsättningar för ett självständigt liv för personer med funktionsnedsättning.	Ja
Barn, ungdomar och familjer som behöver stöd och hjälp ska så långt det är möjligt erbjudas detta i sin hemmiljö.	Ja
Insatserna för att hjälpa och stödja barn, ungdomar och deras familjer ska ske i nära samverkan med skola, förskola och andra samarbetspartners.	Ja
Ungdomar som befinner sig i riskzonen för att utveckla drog och alkoholmissbruk ska erbjudas stöd och behandling.	Ja
Hemlösa ska erbjudas hjälp och stöd till ett stabilt och självständigt boende.	Ja

ÄLDREOMSORG

Ökad kvalitet inom äldreomsorgen

Stadsdelsnämnden har beviljats medel från den statliga utbildningssatsningen Kompetensstegen för utbildning inom äldreomsorgen. Insatser genomförs inom tre områden, bland annat social dokumentation. Projektet pågår under åren 2006-2008 och vänder sig till omvårdnadspersonal i enheter i egen regi, i vård- och omsorgs-

boenden som drivs på entreprenad och hos de största enheterna inom hemtjänsten. Denna utbildning i kombination med inköp av datautrusning för dokumentationssystemen ParaSoL och Vodok ska bidra till att höja kvaliteten och säkerställa den enskildes inflytande.

Under året har två upphandlingar av vård- och omsorgsboende genomförts där stadsdelsnämnden genom förfrågningsunderlag och avtal gett vardagsaktiviteter en framträdande roll. Måltidsprojektet lyfter fram måltiden och måltidsupplevelsen i vardag och helg. Genom avtal och överenskommelser har den enskildes rätt till utevistelse säkerställts och vid Fridhemmet finns en promenör anställd.

Under 2007 startade Kungsholmen en verksamhet med dagutflykter med lunch för äldre. Syftet är att bryta ensamhet och isolering och ge de äldre som deltar möjlighet till utevistelser och att få en vällagad måltid i en stimulerande miljö. Under sommarhalvåret genomfördes ett stort antal mycket uppskattade dagutflykter.

Inom Kungsholmens stadsdelsområde finns två servicehus. Ingen förändring av antalet servicehus har skett eller planeras.

Hemtjänsten i egen regi har under året arbetat med att utveckla ett demensteam och en kostgrupp. Andra utförare har specialteam för att arbeta med personer med t.ex. demens och fysiska funktionshinder. I regelbundna möten för avtalsuppföljning förs diskussioner med de privata utförarna om hur behoven ser ut och förändras. På Kungsholmen bedrivs hemtjänsten till största delen av privata utförare. Möjligheten att påverka hur utförarna organiserar sig är begränsad. Främsta styrmedlet är stadens ramavtal.

Anhörig- och frivilligcentret Baltzar är en öppen dagverksamhet som utöver stöd till anhöriga även samarbetar med frivilliga och frivilligorganisationer samt har social verksamhet och underhållning. Stadsdelsnämndens anhörigkonsulent är ansvarig för verksamheten. Veteranringen, som är en gratis trygghetsringning för pensionärer, utförs på frivillig basis från Baltzar. Under året har verksamheten utvecklats och dagutflykterna med lunch bedrivs inom ramen för Baltzars verksamhet. Även ansvaret för nämndens vaktmästarservice finns här som en naturlig del av den öppna verksamheten.

Förutom samarbetet mellan frivilligorganisationerna och Baltzar har nämnden beviljat 155 tkr i bidrag till föreningar och frivilligorganisationer för verksamhet som kompletterar eller stöder nämnden verksamhet.

Ingen brukarenkät har genomförts om anhörigvårdarna under 2007. Under 2008 planerar äldreförvaltningen att genomföra en brukarundersökning om anhörigstöd.

För att förbättra matkvaliteten och måltidsupplevelsen startade under 2007 ett måltidsprojekt vid vård- och omsorgsboenden inom ramen för stimulansbidragen. Projektet fortsätter under 2008.

Under år 2007 har Solbacken och Alströmerhemmet genomfört läkemedelsgenomgångar i samverkan med apotek och primärvård. Genom läkemedelsgenomgångar ska vårdtagaren få en bättre läkemedelsförbrukning och personalen ska få utbildning.

På grund av landstingets omorganisation har samarbetet med landstinget inte kunnat vidareutvecklas.

Kompetensutveckling inom äldreomsorgen

Kungsholmens stadsdelsnämnd har beviljats medel för att kompetensutveckla personal som arbetar nära de äldre inom vård- och omsorgsboenden och hemtjänst samt insatser för bättre vård och omsorg om äldre personer.

Stadsdelsnämnden har erhållit statliga medel för utveckling inom ramen för dels Kompetensstegen med ca 3,5 mnkr under 2006-2008 dels stimulansbidrag med ca 10, 3 mnkr under 2006-2008.

Under 2007 har bland annat följande utbildningsåtgärder genomförts.

Inom Kompetensstegen

Grundutbildning för mentorer

- 12 omvårdnadspersonal har genomgått grundutbildning till mentor i social dokumentation. Totalt finns idag 44 utbildade mentorer med grundutbildning.
- 38 omvårdnadspersonal har genomgått grundutbildning till anhörigombud. Totalt finns idag 60 utbildade anhörigombud.
- 19 omvårdnadspersonal har genomgått grundutbildning inom området förhållningssätt vid vård i livets slutskede.
- 8 av mentorer med inriktning social dokumentation har deltagit i dokumentationshandledning.

Mötesplats Kompetensplatsen

100-029-08

Box 49 039, 100 28 Stockholm . S:t Eriksgatan 47 A
Telefon 08 508 08 015
kungsholmen@kungsholmen.stockholm.se

www.stockholm.se

Mentorer tillsammans med projektledningen har under hösten deltagit i Mötesplats Kompetensplatsen under rubriken "Vi växer tillsammans" på Stockholmsmässan i Älvsjö.

Utvärdering av social dokumentation

Äldrecentrum har i uppdrag att följa och utvärdera projektarbetet med den sociala dokumentationen i utförarenheterna. Äldrecentrum har under året lämnat delrapport.

Stimulansbidrag

Projekt för de svårast sjuka äldre

Under 2007 har projektledare för Måltidsprojektet och Vårdprogramsprojektet rekryterats. Projektplaner har tagits fram och en förstudie med pilotverksamhet har genomförts. Måltidsprojektets syfte är att höja kvaliteten i måltidssituationen för de äldre inom vård- och omsorgsboenden. Vårdprogramsprojektet syftar till att förbättra arbetet med inkontinens inom vård- och omsorgsboenden. Båda projekten har under året kommit igång med genomförande i delar av stadsdelsområdets vård- och omsorgsboenden. Projekten fortsätter under 2008.

Övriga projekt

Av totalt nio mindre projekt som drivs av projektledare på utförarenheterna har följande sju kommit igång under året:

- Förbättra måltidssituationen, Serafen.
- Förbättra rehabmöjligheter, Serafen.
- Minnesrum, Serafen.
- Aktivering och stimulans som efterfrågas av äldre, Serafen.
- Kostgruppen, Hemtjänsten på Hantverkargatan.
- Fallprevention, Alströmerhemmet.
- Söderhavsrum, Alströmerhemmet.

Förbättrad information för äldre

Under 2007 utarbetades en ny och aktuell informationsbroschyr. Via brev informerades alla medborgare som var 75 år och äldre om broschyren samt erbjöds att få den hemskickad. Foldern finns att hämta i stadsdelsförvaltningens reception. Den finns även att läsa eller beställa på stadsdelsnämndens hemsida.

Alla medborgare som fyllt 80 år och inte var kända för biståndshandläggarna fick under året ett brev där de, förutom information om broschyren, erbjöds telefonkontakt eller hembesök av en biståndshandläggare samt inbjudan till ett informationsmöte. Totalt skickades ca 1 800 brev ut och över 900 personer svarade. De allra flesta önskade få informationsbroshyren och några önskade kontakt med biståndshandläggare. Sammanlagt 180 personer kom till informationsmötet som var mycket uppskattat.

I augusti genomförde nämnden en temadebatt om äldreomsorg där allmänheten inbjöds att diskutera äldreomsorgens framtid på Kungsholmen utifrån resultat från det nationella forskningsprojektet SNAC samt stadens planerade valfrihetsmodell.

SNAC

Kungsholmens stadsdelsnämnd ingår sedan 2001 som en av tre kommuner i forskningsprojektet The Swedish National Study on Ageing and Care (SNAC). Projektet drivs av Äldrecentrum och består av en befolkningsstudie och en vårdsystemsstudie. Befolkningsdelen avser att studera åldrandet och de olika faktorer som påverkar detta. Vårdsystemdelen beskriver utvecklingen av äldres behov av vård och omsorg och hur detta tillgodoses av både kommun och landsting. Resultaten presenteras kontinuerligt i rapporter.

Värn för äldre och funktionshindrade

Kungsholmens stadsdelsförvaltning har sedan flera år nämndens uppdrag att organisera och utveckla en verksamhet - Värn för äldre - som riktar sig till äldre personer, samt numera även yngre personer med funktionsnedsättning, som blivit utsatta för hot eller våld. En arbetsgrupp med biståndshandläggare, anhörigkonsulent samt verksamhetsplanerare har kontinuerligt träffats under året för att bevaka frågan, vara rådgivande i aktuella individärenden, hålla sig uppdaterade på aktuell forskning inom området m.m. Under hösten 2007 har arbetsgruppen tillsammans med enhetscheferna från hemtjänst, servicehus samt personlig assistans deltagit i en endagsutbildning på Alla Kvinnors Hus på temat "Våld mot kvinnor med speciellt fokus på äldre och funktionshindrade". Under året har också en planering påbörjats för utbildning av omvårdnadspersonal samt föreläsning för arbetsgruppen och enhetschefer. Medlemmar från arbetsgruppen har deltagit i Riksdagens offentliga utfrågning i socialutskottet på temat våld mot äldre, som genomfördes i september 2007.

IT-stöd i verksamheten

Under 2007 har införande av IT-systemen påbörjats vid vård- och omsorgsboenden och hemtjänstenheter. Utbildning av för användare och mentorer i dokumentationssystemen ParaSoL och Vodok har genomförts. Datafibernet och datorer har köpts in och hemtjänstenheter försetts med utrustning i enlighet med stadens ramavtal.

OMSORG OM PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Öka kvaliteten och den enskildes inflytande över insats

Den enskildes inflytande över insatserna lagreglerade genom lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Centrala begrepp inom lagstiftningen är den enskildes stora inflytande och självbestämmande. Stadsdelsnämndens åtaganden för att uppnå detta fastställs i biståndshandläggarnas och utförarnas kvalitetsgarantier. För att garantera kvaliteten i insatsen, den enskildes inflytande och att likställighet råder oavsett vem som handlägger finns checklistor utarbetade både för utredning och för den individuella uppföljningen. Den individuella uppföljningen sker dels i ett tidigt skede efter att beslut har fattats och dels en gång per år eller enligt beslut. Den individuella genomförandeplanen garanterar att utföraren och den enskilde är överens om vad som ska göras.

Daglig verksamhet

Bergsgårdens och Västerbroplans dagliga verksamheter slogs fr.o.m. årsskiftet 2006-2007 ihop till en enhet. Sammanslagningen genomfördes i projektform. En projektledare tillsattes som tillsammans med verksamheterna gjorde en översyn av organisation och arbetssätt. En ny organisation för enheten Kungsholmens dagliga verksamhet trädde i kraft 1 januari 2008.

OMSORG OM BARN MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Samtliga enheter med undantag av en har uppfyllt nämndens mål fullt ut. En enhet har haft problem att ge föräldrar information om hur den beviljade insatsen ska genomföras enligt den tidsplanering enheten lagt fast. Orsaken var brist på personal under en begränsad del av våren. Åtagandet är alltså delvis uppfyllt. Närmare uppföljning redovisas i enheternas lokala verksamhetsberättelser.

INDIVID- OCH FAMILJEOMSORG

Hemlösa

Vuxenenheten arbetar aktivt med att förhindra att personer blir avhysta från sina bostäder. En bosamordnare följer upp alla inkomna underrättelser från hyresvärdar och bostadsrättsföreningar. Samarbete sker med hyresvärdar och bostadsrättsföreningar samt med Kronofogdemyndigheten.

På vuxenenheten är 52 personer aktuella utan egen bostad, varav 14 personer har tillkommit under 2007. Under 2006 var 41 personer utan bostad. Enheten arbetar utifrån en boendekedja där målet slutligen är att brukaren ska ha ett så självständigt boende som möjligt. Akut erbjuds boende inom ramen för tak-överhuvudet-garantin. Inte någon person har fått avslag på ansökan om akut nattlogi enligt denna garanti.

Rörliga team och stöd till personer med psykisk funktionsnedsättning

För att förbättra livssituationen för personer med psykisk funktionsnedsättning har Kungsholmens stadsdelsförvaltning arbetat särskilt med följande frågor under 2007:

- En arbetsgrupp har bildats med uppgift att ansvara för planeringen inför byggstarten av en ny gruppboende för sex personer.
- Socialpsykiatriska enheten har samarbetat med landstingets behandlingsenhet Midgård, intresseorganisationen Mellanmålet samt Östermalms- och Norrmalms stadsdelsförvaltningar i projektet Fyren med syfte att anordna fungerande daglig sysselsättning för gruppen unga nyinsjuknade personer.
- Brukarna har erbjudits ett stort utbud av sysselsättning från ett tiotal privata utförare samt praktikplatser via Mentorprojektet, som drivs i samverkan med Norrmalms stadsdelsförvaltning.
- Ett projekt har genomförts tillsammans med Norrmalms stadsdelsförvaltning och landstingets behandlingsenhet Mellanvården med syfte att ordna gruppverksamhet för allmänpsykiatriska patienter.
- För att utveckla stödformerna till anhöriga har två arbetsledare för boendestödsteamet deltagit i en kurs i anhörigutbildning arrangerad av anhörigföreningen IFS (intresseföreningen för schizofreni).
- Socialpsykiatriska enheten har även samarbetat med landstingets psykosmottagning Serafen city, Östermalms- och Norrmalms stadsdelsnämnder och IFS kring projekt Anhörigstöd med målet att stödja och utbilda anhöriga till personer med psykisk funktionsnedsättning.

- För att förbättra och samordna insatserna för personer med kombinerad missbruksproblematik och psykisk ohälsa har en s.k. case manager anställts för att aktivt arbeta med denna grupp.

Arbete mot missbruk

Stadsdelsförvaltningen arbetar på olika sätt med förebyggande arbete, tidiga insatser samt vård och behandling enligt STAN-programmet (stadens verksamhetsprogram för tobaks-, alkohol- och drogfrågor). De åtaganden och aktiviteter som beslutats i Kungsholmens tobak-, alkohol- och narkotikapolitiska program har genomförts.

Det drogförebyggande arbetet har redovisats utförligt på annan plats i dokumentet under rubriken Förebyggande och uppsökande arbete bland ungdomar.

Barn och ungdom inom individ- och familjeomsorg

Familjeenheten har under 2007 samverkat med förskolor, skolor, resurscentrum, fältassistenter, vuxnenheten, socialpsykiatriska enheten, landstingets barn- och ungdomspsykiatri (BUP), olika enheter inom polisen, närpolis, polisens familjevårdsgrupp, Maria Ungdom och landstinget i övrigt t.ex. barnvårdscentraler. Samarbetet är upplagt på olika sätt beroende på behovet. Upparbetade kontakter finns när det gäller individärenden. Det finns även samverkansgrupper i olika frågor som träffas mer regelbundna former.

En av de viktigaste riskfaktorerna för våldsbrottslighet är tidiga beteendeproblem. Barn som är okoncentrerade och bråkiga riskerar i högre utsträckning att misslyckas inlärningsmässigt och få kamratproblem. Det ökar i sin tur risken för mer allvarliga former av antisociala aktiviteter som alkohol- och drogmisbruk, kriminalitet samt psykisk ohälsa. Föräldraträning är den bästa metoden för att minska sådana problem hos barn. Den metod som har bäst stöd i forskningen är föräldraträningssystemet Komet. Familjeenheten har sedan 2004 kontinuerligt utbildat både socialsekreterare och familjebehandlare i Komet.

Familjeenheten erbjuder individuellt riktat stöd till barn till föräldrar med missbruksproblem eller personer med psykisk funktionsnedsättning. Insatserna utformas efter det enskilda barnets behov och sker ofta i samarbete med vuxnenheten. Enheten har också i samarbete med Norrmalms och Östermalms familjeenheter ett projekt tillsammans med barn- och vuxenpsykiatri kallat *Barnkraft*. Syftet är att skapa en modell för att arbeta med barn till psykiskt sjuka och deras föräldrar.

Vuxna

Vuxnenheten är samlokaliserad med landstingets öppna beroendevård Kungsholmsmottagningen. Samarbetet är väl utvecklat. Samverkan sker även med den öppna psykiatrin för personer med komplexa vårdbehov, d.v.s. samtidigt missbruk och psykisk störning eller sjukdom.

Vuxnenheterna vid Kungsholmens, Norrmalms och Östermalms stadsdelsförvaltningar har olika behandlingsalternativ i öppenvård i egen regi, som kan erbjudas till brukare som är aktuella inom någon av de tre stadsdelsförvaltningarna. Detta innebär att brukaren på ett bättre sätt kan matchas till rätt insats.

Via anmälningar från polisen vid berusning (lag om omhändertagande av berusade personer – LOB) och rattonyκτηhetsanmälningar gällande unga vuxna kan enheten uppmärksamma personer med högriskkonsumtion. Dessa personer får ett personligt brev med kallelse till besök hos socialsekreterare för rådgivning eller vid behov erbjudande om behandlingsinsatser.

De mest utslagna missbrukarna med egen bostad har insatser i form av boendestöd. De hemlösa är placerade i olika boendeformer där deras behov kan tillgodoses på bästa sätt. Vuxnenheten uppmärksammar att kvinnor har specifika behov av behandlingsinsatser för sina missbruksproblem. Om dessa kvinnor har barn samverkar enheten med familjeenheten. För anhörigstöd hänvisar vi till beroendevården inom landstinget.

EJ VERKSTÄLLDA BESLUT OCH DOMAR

Stadsdelsnämnden ska till länsstyrelsen och till stadens revisorer rapportera om biståndsbeslut och gynnande domar i förvaltningsdomstol som inte har verkställts. Under 2007 har 17 domar gått emot stadsdelsnämndens beslut. Samtliga dessa domar avser försörjningsstöd och domarna har verkställts. Vid årsskiftet fanns 17 beslut som inte var verkställda. Besluten avsåg vård- och omsorgsboende för äldre, och behoven var tillgodosedda på annat sätt för var och en av de berörda personerna. Anledningen till att besluten ej verkställts var ofta önskemål om ett specifikt boende eller profilboende.

EN TRYGG OCH SNYGG STAD

UPPFÖLJNING AV MÅL OCH RESULTAT

Stadsdelsnämndens mål 2007	Måluppfyllelse
Parker och naturområden ska vara välskötta och trygga	Ja
Samverkan med skolan, förskolan och andra samverkanspartners ska utvecklas för att snabbt och i ett tidigt skede kunna sätta in insatser för att stödja barn, ungdomar och deras familjer som har behov av detta.	Ja

REN, TRYGG OCH SNYGG UTEMILJÖ

För att förbättra renhållningen sätter förvaltningen vid behov ut större papperskorgar. Så har t ex skett i Rålambshovsparken. Kommunfullmäktiges 24-timmarsregel har följts efter påpekanden om fulla papperskorgar. Klotter anmäls till trafikkontoret för sanering.

En trygghetsvandring i Stadshagen har genomförts med förvaltningen, närpolisens församlingen, trafikkontoret och ett antal intresserade boende. Vandringen har följts upp av förvaltningen och parkmiljögruppen. En viktig punkt vid trygghetsvandringen var belysning. Där har också förbättringar genomförts, både i form av förstärkt belysning och genom beskärning av vegetation. Den parkupprustning som genomförts utgår från den preliminära parkplanen där trygghetsfrågor kring belysning och vegetation finns redovisade. Åtgärder har skett bl.a. i Rålambshovsparken och längs Kungsholms strand.

MILJÖFRÅGOR

Förvaltningens verksamheter ska minska sin negativa miljöpåverkan. Stadens miljöprogram har varit vägledande för miljöarbetet. Förvaltningen har bidragit till en hållbar livsmiljö genom att leasa miljöbil, försöka öka andelen ekologiska livsmedel, ställa miljökrav vid inköp och upphandling, minska användningen av kontors- och engångsmaterial, källsortera avfall samt verka för god ventilation och inomhusmiljö. Förvaltningens miljöombud har vid tre tillfällen erbjudits miljöutbildning med anledning av stadens nya miljöprogram.

Miljövänliga transporter

Kungsholmens stadsdelsnämnd har enbart två fordon. Under 2007 har stadsdelens transportbil bytts från bensinbil till en miljövänlig dieselbil med partikelfälla. De 120 tjänstecyklarna används flitigt.

FÖREBYGGANDE OCH UPPSÖKANDE ARBETE BLAND BARN OCH UNGDOMAR

Samverkan med skolan, förskolan och andra samverkanspartners för att snabbt och i ett tidigt skede kunna sätta in insatser för att stödja barn, ungdomar och deras familjer har redovisats utförligt på annan plats i dokumentet under rubriken Förebyggande och uppsökande arbete bland ungdomar.

EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH SÄNKT SKATT

UPPFÖLJNING AV MÅL OCH RESULTAT

Stadsdelsnämndens mål 2007	Måluppfyllelse
Alla nämndens verksamheter ska arbeta i enlighet med stadens ledningssystem	Ja
Alla ska vara delaktiga i den ekonomiska planeringen och uppföljningen	Ja
Kungsholmen ska vara en attraktiv arbetsgivare	Ja
Lokalhanteringen ska vara ändamålsenlig och kostnadseffektiv	Ja

INTEGRERAT SYSTEM FÖR LEDNING OCH STYRNING

Nämnden och förvaltningen har arbetat enligt stadens integrerade system för ledning och uppföljning - ILS. Alla enheter har formulerat åtaganden för den egna verksamheten. Åtagandena ska vara på en sådan nivå att de ryms inom enhetens fastställda budgetram och samtidigt utgör ett redskap för kvalitetsutveckling.

De enheter som haft åtaganden som riktat sig direkt till brukarna har sammanställt dessa till en kvalitetsgaranti. Genom kvalitetsgarantin får brukarna besked om vilken service och omsorg de kan förvänta sig av verksamheten och hur enheten rättar till brister om den inte lever upp till sina åtaganden. Dessutom beskrivs hur och till vem brukaren kan framföra sina synpunkter och klagomål och hur man får mer information om enheten.

Nämndens samlade uppföljning redovisades i huvudsak i samband med årets tre olika uppföljningsärenden - de två tertialrapporterna och verksamhetsberättelsen.

Inom nämndens verksamheter bedrevs under 2007 ett omfattande uppföljningsarbete. Varje enhets ekonomi följdes noggrant och varje månad lämnades en rapport till nämnden. Enheternas åtaganden följdes upp i enlighet med stadens kvalitetsstrategi och brukarundersökningar genomförs. Inkomna synpunkter sammanställdes och analyserades. Verksamheter inom omsorg om äldre och personer med funktionsnedsättning följdes upp enligt fastställt system. Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) genomförde tillsyn och uppföljning av hälso- och sjukvårdsinsatser i vård- och omsorgsboenden och dagverksamheter. Utförlig redovisning av uppföljningen inom omsorg om äldre och personer med funktionsnedsättning görs de båda tertialrapporterna och finns i verksamhetsberättelsens del 2.

Den kontinuerliga uppföljningen utgjorde grund för de verksamhetsbesök som förvaltningsledningen gjorde varje vecka. Förvaltningsledningen besökte en arbetsenhet och gick tillsammans med enhetschefen igenom aktuella frågor för verksamheten, hur enheten uppfyllde sina åtaganden samt aktuella frågor som behövde lösningar. Verksamhetsbesöken utgjorde därmed en värdefull del av den strukturerade dialogen mellan förvaltningsledningen och enheterna.

Enheterna följde upp sina åtaganden och kvalitetsgarantier på arbetsplatsträffar och planeringsdagar. Samtliga enheter rapporterar att de helt eller till största delen har uppfyllt sina åtaganden.

Medborgare och brukare har också kunnat lämna synpunkter och klagomål inom ramen för nämndens förbättringssystem ”Vi vill bli bättre”.

Stadsdelsnämnden har beslutat att utveckla arbetet enligt ILS med särskilt fokus på:

- Mätbara mål som fokuserar på resultat och effekt
- Den strukturerade dialogen
- Tydliggöra medarbetarnas roll för resultatet

Under året har familjeenheten (Individ- och familjeomsorg) medverkat i ett utvecklingsprojekt tillsammans med Bromma stadsdelsförvaltning och socialtjänstförvaltningen omkring resultatbaserad styrning. Projektet har haft som syfte att fokusera på insatsernas effekter, hur de skapas och följs upp. De tre

centrala elementen är: Vad är målet med vår insats/vad ska uppnås? Vilka åtgärder är nödvändiga för att uppnå målet? Hur vet vi vad vi gör och om det fungerar? Arbetet fortsätter under 2008.

INTERNKONTROLL

En viktig del av uppföljningen utgörs av den interna kontrollen. Stadsdelsnämnden har under 2007 fastställt ett system för den interna kontrollen och ett arbete med att utveckla internkontrollen har inletts. I samband med framtagandet av verksamhetsplanen för 2008 har arbetet med risk- och väsentlighetsanalyser inletts. Detta arbete kommer att utvecklas och fördjupas.

Eftersom en stor del av nämndens verksamhet utförs på entreprenad är det systematiska uppföljningsarbetet en central del av den interna kontrollen. Uppföljningen av verksamhet för äldre och för personer med funktionsnedsättning beskrivs ovan och redovisas i verksamhetsberättelsens del 2.

Representanter för förvaltningsledning och gemensam service genomför löpande under året verksamhetsbesök. Varje enhet besöks en gång per år. Då diskuteras verksamhetens resultat med avseende på både åtagande och budget.

För verksamhetsåret 2007 har därutöver en djupare granskning skett genom att ekonomifunktionen besökt fem slumpvis utvalda enheter. Det som granskats är bl.a. handkasserutiner, fakturahantering och inventarieförteckningar. Generellt visar granskningen på god ordning och korrekt hantering. I några fall har observerats att enhetschef attesterat för egna utlägg. Ekonomifunktionen kommer att påminna om rutinerna för detta och om att chefen i förekommande fall måste distribuera fakturan vidare till avdelningschef.

EKONOMISKT UTFALL

Utfall jämfört med budget

	Utfall 2006	Budget 2007	Utfall 2007	Avvik före fond	Avvik efter fond
Anslag 1, mnkr netto					
Politisk verksamhet och adm	31,3	27,8	30,2	-2,4	-2,4
Individ och familjeomsorg	62,6	63,6	60,9	2,7	2,7
Flyktningmottagande	1,5	1,2	1,2	0,0	0,0
Stadsmiljö	27,4	11,7	12,1	-0,4	-0,4
Avskrivningar och internräntor	2,4	2,7	2,7	0,0	0,0
Förskoleverksamhet	145,1	161,8	158,5	3,3	2,1
Grundskola och särskola	190,4	93,3	98,6	-5,3	0,1
Äldreomsorg	445,7	432,6	437,2	-4,6	-2,9
Omsorg om funktionshindrade, BoU	20,8	18,7	17,8	0,9	0,8
Omsorg om funktionshindrade, vuxna	81,4	88,1	84,5	3,6	3,6
Fritid och kultur	6,9	7,0	6,0	1,0	1,0
Summa Anslag 1	1 015,5	908,5	909,7	-1,2	4,6
Anslag 2, mnkr netto					
Försörjningsstöd	21,3	18,7	16,1	2,6	2,6
Handläggning	9,2	7,8	9,0	-1,2	-1,2
Arbetsmarknadsåtgärder	4,4	3,9	4,2	-0,3	-0,3
Navigatorcentrum	2,3	2,5	2,2	0,3	0,3
Summa Anslag 2	37,2	32,9	31,5	1,4	1,4
TOTALT Anslag 1 och 2	1 052,7	941,4	941,2	0,2	6,0

Stadsdelsnämndens slutliga justerade budget uppgick till netto 941,4 mnkr. Med ett nettoutfall om 941,2 mnkr redovisar nämnden ett överskott på 0,2 mnkr vilket innebär en budgetföljsamhet på 100,0 procent. Efter avsättning till resultatfonderna uppgår överskottet till 6,0 mnkr vilket motsvarar en avvikelse på 0,6 procent.

Anslag för nämndens verksamheter

Avvikelsen jämfört med budget för Anslag 1 uppgår till 4,6 mnkr efter fonddispositioner. Den största avvikelsen mot budget redovisar äldreomsorgen med ett överskridande om -2,9 mnkr vilket motsvarar ca 0,7 procent av budgeten. Underskottet balanseras av överskott inom andra verksamhetsområden, främst omsorg om personer med funktionsnedsättning, förskola samt individ och familj.

Anslag för försörjningsstöd och arbetsmarknadsåtgärder

Totalt redovisar anslag 2 ett överskott om 1,4 mnkr, vilket huvudsakligen är en

följd av minskande kostnader för försörjningsstöd.

Utfallet i förhållande till månads- och tertialrapporter

Under verksamhetsåret har nämnden gjort ekonomiska uppföljningar med årsprognoser under varje månad utom januari och juni. Nedan följer en sammanställning av prognostiserade avvikelser efter fonddispositioner:

feb	mar	apr	maj	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
0,0	1,3	0,3	1,4		0,0	1,3	1,2	0,7	1,3	6,0

Prognoserna har under hela året pekat mot budgethållning eller ett mindre överskott. Den relativa prognosavvikelsen jämfört med det faktiska utfallet har under året legat mellan 0,5 och 0,6 procent vilket bör betraktas som god prognossäkerhet.

Intäkts- och kostnadsutveckling

Intäktsslag, mnkr	2006	2007	Förändring
Avgifter enl KF	29,1	29,3	0,2
Hysesintäkter	32,6	33,1	0,5
Bidrag och försäljn av verks	104,0	106,2	2,2
Övriga intäkter	30,1	27,5	-2,6
Totala intäkter	195,8	196,1	0,3

Kostnadsslag, mnkr	2006	2007	Förändring
Personal inkl PF	457,7	396,4	-61,3
Entrepr och köp av verks	522,7	510,4	-12,3
Lokaler exkl drift	136,8	114,6	-22,2
Energi, vatten	6,4	5,7	-0,7
Tele, datordrift, porto	9,5	9,7	0,2
Övriga kostnader, inkl invest.	119,6	106,4	-13,2
Totala kostnader	1 252,7	1 143,2	-109,5

Den totala intäktsökningen under 2007 uppgick till 1,5 mnkr. Den största ökningen gäller bidrag och försäljning av verksamhet som ökat med 2,2 mnkr.

Kostnaderna har minskat med 109,4 mnkr, som en följd av att stora verksamheter övergått till andra förvaltningar. Övergångarna avser bl.a. ansvaret för vinterhållningen i januari samt skola, särskola och skolbarnsomsorg i juli. Jämförelsen med föregående år är därmed missvisande.

Balansräkning

Balansräkningen redovisar i sammandrag stadsdelsnämndens samlade tillgångar,

skulder och eget kapital.

Bokslutsprinciper samt kommentarer till balansräkningen

Stadsdelsförvaltningen har i bokslutet utgått från stadsledningskontorets anvisningar, stadens regler för ekonomisk förvaltning samt stadens redovisningshandbok.

Stadsdelsförvaltningens ambition har varit att göra ett så rättvisande bokslut som möjligt. Inför bokslutet har förvaltningen upprättat interna anvisningar. I dessa har särskilt framhållits vikten av korrekta periodiseringar. Av nämndens kostnader utgörs 46 procent av köp av verksamhet, i huvudsak vård i privat regi, där fakturorna betalas i efterskott. Om bokslutet skall bli rättvisande är det nödvändigt att ha ingående kännedom om beloppsstorleken på fakturor som inte inkommit vid räkenskapsårets slut, men som avser detsamma. Dessa skall periodiseras med iakttagande av försiktighetsprincipen. En god hjälp för att bedöma riktigheten i periodiseringarna har varit angivande av period som kostnaden avser, vilket förvaltningen sedan ett par år kompletterat stadens konteringsbild med. Förvaltningen har därutöver hållit bokföringen öppen så länge som det varit möjligt.

Tillgångar

Stadsdelsnämndens samlade tillgångar uppgår till 78,0 mnkr.

Stadsdelsnämndens kundfordringar uppgår till 16,6 mnkr, vilket jämfört med föregående års bokslut innebär en minskning med 0,6 mnkr.

Förutbetalda kostnader uppgår till 22,4 mnkr och avser främst förutbetalda hyror för första kvartalet 2008. Jämfört med föregående år innebär det en minskning med 1,7 mnkr, vilket kan härledas till skolans övergång till utbildningsnämnden.

Upplupna intäkter uppgår till 1,5 mnkr och avser i huvudsak avgifter för december 2006 som debiteras i januari 2007. Jämfört med bokslutet 2005 innebär det en minskning med 0,1 mnkr.

Förskottskassa uppgår till 0,4 mnkr, varav förskottskassa för klienters egna medel utgör 60 000 kronor.

Skulder

De totala skulderna uppgår i balansräkningen till 78,0 mnkr. Kortfristiga skulder uppgår till 99,5 mnkr, vilket är en ökning med 1,7 mnkr jämfört med föregående år.

Eget kapital/kommunkapital

Till resultatfonden har 6,8 mnkr avsatts vilket utgörs av resultatenheternas överrespektive underskott inom anslaget för nämndens verksamhet.

EKONOMISKT UTFALL PER VERKSAMHET

Barn och ungdom

Inklusive skola redovisar programområdet ett underskott på 0,1 mnkr före fond och ett överskott på 4,2 mnkr efter ianspråktagande av resultatfonder.

Verksamhet, mnkr netto	Utfall 2006	Budget 2007	Utfall 2007	Avvik före fond	Avvik efter fond
Förskoleverksamhet	145,1	161,8	158,5	3,3	2,1
Skola och särskola*	190,4	92,3	98,0	-5,7	-0,1
Barn och ungdom med funktionsnedsättning	20,8	18,7	17,8	0,9	0,8
Fritid och kultur	6,3	7,0	6,0	1,0	1,0
Sommarkollo	0,6	1,0	0,6	0,4	0,4
Summa	363,2	280,8	280,9	-0,1	4,2

*Verksamheterna överfördes till utbildningsnämnden den 1 juli 2007

Förskoleverksamhet

För förskoleverksamheterna redovisas ett överskott på 2,1 mnkr efter fond.

De gemensamma kostnadsställena redovisar ett överskott, vilket har uppkommit som följd av något fler barn än vad som krävs för att uppnå full kostnadstäckning, men framför allt av ett ur ekonomiskt perspektiv mer fördelaktig sammansättning av barngruppen. Därtill har utfallet för vissa kostnader blivit lägre än budgeterat.

Med ett undantag redovisar förskolans resultatenheter ett överskott. Utfallet för den enhet som redovisar underskott är tack vare olika åtgärder bättre än prognosen i tertialrapport 2.

Hörsel förskolan redovisar ett resultat strax över noll.

Frånsett enheterna för trefamiljssystem och språkstöd redovisar övriga anslagsfinansierade enheter ett resultat i nivå med budget eller ett överskott. Att enheten för trefamiljssystem redovisar ett underskott var förväntat, då schablonen inte täcker de faktiska kostnaderna. Språkstödsenhetens underskott beror på en större efterfrågan på modersmålsundervisning än vad som budgeterats.

För de gemensamma kostnadsställena är utfallet något sämre än lämnad prognos i tertialrapport 2, men med beaktande av omslutningen för dessa faller avvikelser inom prognosens felmarginal.

Jämfört med tertialrapport 2 redovisar resultatenheterna en ordentlig resultatförbättring. Det är svårt att hitta en specifik orsak till detta, men flertalet enheter har i sin prognos räknat med en högre personalkostnad än den faktiska. Detta kan delvis förklaras av att det under juni och juli fanns en tendens till att lönekostnaderna var stigande utöver löneökningarna. Med facit i hand kan konstateras att lönekostnaderna inte blev kvar på den något högre nivån, utan att de i stället sjönk tillbaka under början av hösten.

Resultatenheternas intäkter i form av förskolepeng ligger i nivå med prognos, men som regel något över budget. Vad gäller kostnaderna ligger utfallet som regel något under budget. Detta delvis beroende på att 2007 års löneökning för Kommunals medlemmar blev något lägre än budgeterat (utfallet blev ett enhetligt kronpåslag, medan budgeten bygger på ett procentuellt påslag.)

Skola och särskola

För delprogrammet skola bestående av verksamheterna skolbarnsomsorg (fritids), mellanstadieklubb, grundskola och särskola, vilka överfördes till utbildningsnämnden vid halvårsskiftet, redovisas ett underskott på 5,7 mnkr före fond. Orsaken till underskottet är främst att skolorna valde att minska sina fonder genom olika former av investeringar.

5,6 mnkr av underskottet täcks av skolornas resultatfonder. Efter avdrag för halvårets underskott uppgick fonderna till 1,1 mnkr. (Beloppet är under hösten överfört till utbildningsnämnden.)

Av underskottet på 5,7 mnkr hänför sig 0,4 mnkr till särskolan (undervisning och skolskjuts).

Omsorg om barn och ungdomar med funktionsnedsättning

För verksamhetsområdet redovisas ett överskott på 0,8 mnkr efter fond, vilket är en förbättring med 0,4 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 2. Orsaken till detta är lägre personalkostnader samt en något bättre försäljning av externa platser än förväntat.

Områdets intäkter ökade med 0,9 mnkr jämfört med 2006, varav 0,6 mnkr avser LASS-intäkter. Resterande 0,3 mnkr avser främst försålda platser till andra stadsdelar och kommuner.

Fritid och kultur

För verksamhetsområdet redovisas ett överskott på 1,0 mnkr, varav 0,1 mnkr hänför sig till utförarenheterna.

Överskottet inom de gemensamma kostnadsställena har bl.a. uppkommit genom lägre personalkostnader än budgeterat, att en planerad renovering av den ena skaterampen i Rålambshovsparken inte var möjlig då denna visade sig vara i sämre skick än förväntat. Det ledde till att den istället togs bort. (Rampen kommer att ersättas av en ny under 2008.)

Sommarkollo

För kollo redovisas ett överskott på 0,4 mnkr. Orsaken till detta är en lägre efterfrågan på kolloplatser än beräknat.

Individ och familj

Verksamhetsområdet individ och familj inom anslag 1 redovisar som helhet ett överskott med 2,7 mnkr.

Verksamhet, netto mnkr	Utfall 2006	Budget 2007	Utfall 2007	Avvik	
				före fond	Avvik efter fond
Ledning	0,0	1,1	1,0	0,1	0,1
Familjeenheten	26,1	24,5	23,6	0,9	0,9
IoF BoU		0,3	0,3	0,0	0,0
Vuxenenheten	10,9	11,0	10,9	0,1	0,1
Flyktingmottagande	1,5	1,2	1,2	0,0	0,0
Socialpsykiatri	25,6	26,7	25,1	1,6	1,6
Summa	64,1	64,8	62,1	2,7	2,7

Familjeenheten

Familjeenheten redovisar ett överskott med 0,9 mnkr. Enheten har vakanshållit en handläggartjänst under del av året samt gjort en indragning av en arbetsledartjänst i samband med en mindre omorganisation 1 oktober 2007. Även lokalkostnaderna har minskat under året. Enheten arbetar kostnadsmedvetet genom en effektiv biståndsbedömning och genom att socialsekreterarna utöver sitt utredningsarbete i stor utsträckning bedriver ett eget stödarbete. Detta kompletteras av de egna familjebehandlarna. Arbetet inriktas på individuellt utformat stöd i hemmiljö och att ta vara på de resurser som finns i det sociala nätverket. I möjligaste mån erbjuds öppenvård framför institutionsplaceringar.

Vuxenenheten

Vuxenenheten har ett överskott i budgeten om 0,1 mnkr. Det målmedvetna arbetet med att finna lämpliga och effektiva öppenvårdsinsatser, framför institutionsplaceringar, har bidragit till det positiva resultatet. Härutöver har de personer som sökt hjälp för sina missbruksproblem till stor del kunnat erbjudas vård hos enhetens egna insatser i nära samarbete med landstingets beroendevård och psykiatri vilket också är återhållande på kostnaderna. Kostnaderna för härbärgesboende och andra boendeformer har emellertid ökat, vilket kan härledas till ett ökat antal hemlösa (52 personer utan bostad 2007 att jämföra med 41 personer år 2006). Personalkostnaderna har varit lägre än budgeterat med anledning av vakanshållning.

Flyktingmottagande

Stadsdelsnämnden har erhållit statsbidragsintäkter som har motsvarat kostnaderna.

Socialpsykiatri

Socialpsykiatriska enhetens överskott i budget om 1,6 mnkr beror på att enheten varit restriktiva i biståndsbedömningen. Det betyder att generellt sträva efter att hitta likvärdiga och mer kostnadseffektiva alternativ vid köp av insatser samt att försöka finna alternativa lösningar på hemmaplan för att tillgodose klienternas behov av stöd och sysselsättning. Enheten har även varit återhållsam med tillsättning av vakanser samt ökat intäkterna från försäljningen av platser och tjänster i verksamheterna.

Under 2007 erhöles central finansiering för s.k. case manager. För kvarstående medel, 0,4 mnkr, begärs ombudgetering. Detta gäller även 0,6 mnkr som genom budgetjustering i tertialrapport 2 år 2007 fördelades som förberedelse inför ny vårdform inom socialpsykiatrin.

Anslag 2, mnkr netto	Utfall 2006	Budget 2007	Utfall 2007	Avvik före fond	Avvik efter fond
Försörjningsstöd	21,3	18,7	16,1	2,6	2,6
Handläggning	9,2	7,8	9,0	-1,2	-1,2
Arbetsmarknadsåtgärder	4,4	3,9	4,2	-0,3	-0,3
Navigatorcentrum	2,3	2,5	2,2	0,3	0,3
Summa anslag 2	37,2	32,9	31,5	1,4	1,4

Överskottet inom anslag 2 avser framför allt försörjningsstöd med 2,6 mnkr. Det goda arbetsmarknadsläget samt effektiv handläggning med en tydlig inriktning mot arbete och studier har gett positivt resultat. Insatser för olika grupper med långa bidragstider har kunnat genomföras när handläggarnas ärendemängd har minskat. Verksamheten Fokus, dit arbetslösa hänvisas, har haft ett tydligt uppdrag att utreda och stödja individers möjligheter till arbete, studier eller praktik. Detta har sannolikt också medfört kortade bidragstider.

Äldre och funktionshindrade vuxna

Verksamhetsområdet redovisar ett sammantaget underskott om 1,9 mnkr före fonddispositioner och ett överskott om 0,8 mnkr efter fonddisposition.

Äldreomsorg

Verksamhet, mnkr netto	Utfall 2006	Budget 2007	Utfall 2007	Avvik före fond	Avvik efter fond
Ledn, adm, bishandl, övertal, ompl	19,5	20,3	18,1	2,2	2,2
Hemvård inkl servicehus	138,1	142,9	140,1	2,8	4,5
Äldreboende	270,3	250,9	260,3	-9,4	-9,4
Dagvård/fritid aktivering	11,2	11,7	12,0	-0,3	-0,3
Äldrepsykiatri	1,8	2,1	2,3	-0,2	-0,2
LASS	2,2	2,1	1,8	0,3	0,3
Utskrivningsklara	2,1	1,9	2,0	-0,1	-0,1
Övrigt	0,5	0,7	0,6	0,1	0,1
SUMMA	445,7	432,6	437,2	-4,6	-2,9

Äldreomsorgen uppvisar ett sammanlagt underskott om 2,9 mnkr vilket motsvarar ca 0,7 procent av budgeten. Hemtjänsttimmarna ligger fortfarande under det beräknade i budgeten. Äldreboendeplatserna minskar men var vid årets slut fler än vad som låg till grund för budgeten.

Äldreomsorgens budget var knappt 8 mnkr lägre för 2007 än för föregående år. Det är en konsekvens av den minskande äldre befolkningen, framför allt de över

80 år, på Kungsholmen och Essingeöarna. Befolkningsförändringen bland de äldsta invånarna innebär minskade vård- och omsorgsbehov och för att klara minskningen har varje ansökan om äldreomsorg och beslut om insats prövats noggrant.

En förutsättning för budgeten 2007 var att antalet köpta platser i äldreboende med heldygnsomsorg skulle minska med 20 helårsplatser. Den minskningen har inte uppnåtts. En förklaring kan vara att befolkningsminskningen för personer 80 år och äldre inte blev så stor 2006 som USK (stadens utrednings- och statistikkontor) prognostiserade. Antalet personer 80 år och äldre var 123 fler vid utgången av 2006 än USK:s prognos visade. Allt fler personer som bor på stadsdelens vård- och omsorgsboenden lever längre. Antalet avlidna har minskat med 9 procent jämfört med 2006 och med 31 procent jämfört med 2005. Den faktiska minskningen av behovet av vård- och omsorgsplatser har under året varit lägre än vad som förväntades. Detta har medfört att förvaltningen, för att tillgodose behoven av vård- och omsorgsboende, har köpt platser utöver budget. Den entreprenaddrivna verksamheten och intraprenaden är bundna i ingångna flerårsavtal med indexuppräknning av priserna.

Fridhemmets servicehus (intraprenad) redovisar ett underskott om 0,9 mnkr vilket täcks av resultatfond. Underskottet kan till största delen hänföras till ökade personalkostnader inom hälso- och sjukvården.

Hemtjänsten på Hantverkargatan redovisar ett underskott om 2,4 mnkr. Underskottet beror på minskade interna intäkter till följd av en minskande äldre befolkning och en totalt sett minskad hemtjänst. Underskottet består av eftersläpande personalkostnader.

I och med införande av dokumentationssystemen ParaSoL och Vodok räknade förvaltningen med ökade IT-kostnader under 2007. Hur stor ökningen skulle bli var svårt att beräkna då beskederna om kostnaden inte varit exakta från SLK och Tieto Enator. Kostnaden har ökat mer än förväntat och resultatet för hela året visar ökade kostnader om 0,7 mnkr.

Prestationer

Prestation	Budget 2007	Utfall 2007	Avvikelse
Hemtjänst (timmar)	429 082	410 147	-18 935
Servicehus (timmar)	129 814	131 837	2 023
Ledsagning (timmar)	11 521	12 124	603
<i>Totalt (timmar)</i>	<i>570 417</i>	<i>554 108</i>	<i>-16 309</i>
Dagvård (besöksdagar)	12 233	11 878	-355
Äldreboende (dygn)	183 960	189 617	5 656
Utskrivningsklara (dygn)	730	760	30
Äldreboende (mån.pers)	504,0	519,5	15,5
Färdigbehandl (mån.pers)	2,0	2,1	0,1

Jämfört med budget har antalet hemtjänsttimmar minskat med drygt 16 000, besöksdagar i dagvården har minskat med ca 350 och antalet platser i äldreboende med heldygnsomsorg har ökat med ca 15 platser per månad

Omsorg om vuxna med funktionsnedsättning

	Utfall 2006	Budget 2007	Utfall 2007	Avvik före fond	Avvik efter fond
Verksamhet, netto mnkr					
Biståndshandl, övertaliga, omplac	3,9	3,2	4,6	-1,4	-1,4
Hemvård, s-hus, ledsag, pers ass	8,7	8,9	8,0	0,9	0,9
Personlig ass LASS och LSS	7,1	9,1	5,9	3,2	3,2
Daglig verksamhet	18,7	21,6	20,4	1,2	1,2
Vuxenboende	42,0	44,4	44,8	-0,4	-0,4
KBH ,färdtjänst mm	1,0	0,9	0,7	0,2	0,2
Summa	81,4	88,1	84,4	3,7	3,7

Verksamhetsområdet omsorg om vuxna med funktionsnedsättning redovisar ett överskott om 3,7 mnkr. Överskottet beror till stor del på intäkter från försäkringskassan som egentligen avser 2004. Daglig verksamhet i egen regi, Bergsgården och Västerbroplan, redovisar sammantaget ett underskott om 0,5 mnkr. Enheten har under året genomfört en sammanslagning och omorganisation.

Stadsmiljö

	Utfall 2006	Budget 2007	Utfall 2007	Avvik före fond	Avvik efter fond
Verksamhet, netto mnkr					
Parker	25,5	9,3	10,4	-1,1	-1,1
Sot ledn och samhällsplan	1,9	2,4	1,7	0,7	0,7
Summa	27,4	11,7	12,1	-0,4	-0,4

Inom stadsmiljöverksamheten uppstår ett underskott om 0,4 mnkr. Sedan 1 maj 2007 samverkar Kungsholmen, Norrmalm och Östermalm om en gemensam parkmiljögrupp som är organiserad vid Norrmalms stadsdelsförvaltning. Oklara

ansvarsförhållanden mellan stadsdelsförvaltningen, parkmiljögruppen och trafikkontoret kan delvis förklara överskridandet. Ökade förväntningar på städinsatser jämfört med standard i entreprenadavtalet är en annan förklaring.

Nämnd och administration

Verksamhet, netto mnkr	Utfall 2006	Budget 2007	Utfall 2007	Avvik före fond	Avvik efter fond
Nämnd, direktör, stab	5,3	4,3	4,6	-0,3	-0,3
Stöd till strategisk styrning	11,3	9,9	11,1	-1,2	-1,2
Teknisk enhet	8,4	8,8	9,1	-0,3	-0,3
Intern service	5,9	4,3	5,0	-0,7	-0,7
Konsumentvägledning	0,4	0,5	0,4	0,1	0,1
Summa	31,3	27,8	30,2	-2,4	-2,4

Inom gemensam service bidrar flera mindre avvikelser till ett totalt överskridande om drygt 2 mnkr i administrationen. Utfallet 2007 är drygt 3,5 % lägre än utfallet 2006. Inklusiv lönekostnadsökningar innebär detta en faktisk kostnadsminskning och effektivisering på ca 6 %. Huvuddelen av underskottet uppstår på grund av att beslutade omställningar och anpassningar med anledning av förändrat ansvar inte har kunnat genomföras i planerad takt.

Investeringar

Investeringsplan	Utfall 2006	Budget 2007	Utfall 2007	Avvikelse
Summa	4,2	5,9	5,9	0,0

Stadsdelsnämnden har i budget för 2008 tilldelats 5,9 mnkr för investeringar i parker och grönområden. Upparbetade kostnader är för parkinvesteringar 2007 totalt 5,9 mnkr och i enlighet med budget. Resultat, omfördelningar mellan delprojekt och avvikelser redovisas enligt nedan.

Avslutade investeringar

Fredhällparkens plaskdamm 3,8 mnkr

Projektet omfattar byggande av ny plaskdamm och teknikutrymmen med ny reningsanläggning, med samma geografiska omfattning och samma utformning som den ursprungliga dammen.

Genomförandebeslut för 3,5 mnkr togs av stadsdelsnämnden i mars 2007. Arbetet har i stort sett färdigställts under året och upparbetade kostnader har aktiverats i

samband med bokslut. Projektet har medfört fördyringar som till största delen beror på högt kostnadsläge på marknaden för byggtreprenader och medel motsvarande 0,3 mnkr har omdisponerats från nämndens s.k. nycklade investeringsmedel. Mindre avvikelser avser ändringar och tillägg under entreprenaden. Ca 0,3 mnkr beräknas belasta 2008 års budget. Totalkostnaden för byggprojektet beräknas därför uppgå till 4,1 mnkr. Investeringen i helt ny teknik beräknas innebära minskade driftkostnader under kommande år.

Pipers ficka 0,3 mnkr

Pipers ficka ligger vid Pipers trappor bakom Piperska muren och med adress Pipersgatan 14-16. Platsen har genomgått en total förändring från parkeringsplats till park.

Projektet har pågått under flera år och är ett samarbetsprojekt med trafikkontoret. Stadsdelsnämnden bidrar med totalt 0,8 mnkr enligt beslut 2006, fördelat över två år. Parken färdigställdes under året och invigdes i oktober 2007. En magnolia ska planteras våren 2008. Investeringen är aktiverad i samband med bokslutet.

Pågående investeringar

Rålambshovsparken 1,0 mnkr

Stadsdelsnämnden godkände i februari 2007 programmet för upprustningen av hela parken. Genomförandet är uppdelat i etapper under flera år. Under året har gräsförbättring genomförts och fasta grillplatser etablerats. Projektering har genomförts för de första större investeringarna. Etapp 1 omfattar upprustning av stranden, avsmalning av Smedsuddsvägen, upprustning av entrén till parken från Norr Mälarstrand samt en ny lastzon vid Rålambsleden.

Samarbete med den nya restaurangägaren för Café Boule-bar angående färgsättning och uteserveringens gestaltning och anpassning till parken har skett. Nya bouleanor har anlagts i anslutning till restaurangen. En provbelysning av området under lilla Västerbron har genomförts i samarbete med trafikkontoret.

Etapp 2 av upprustningen omfattar utveckling av ytor för skate och spontanidrott i området vid och under lilla Västerbron. Ett samarbete har inletts med Stockholms suburfers som är en förening för skate-intresserade i Stockholm. Tre arbetsmöten har hållits under hösten. Möjligheter till bidrag och sponsring av skate-projektet undersöks. Projektet drivs i samarbete med avdelningen för Barn och Ungdom. År 2008 genomförs hela etapp 1 och delar av etapp 2. Projektet kompliceras av

nyligen förstörda gräsytor i området för etapp 2. För att kunna genomföra anläggningsarbetet effektivt och garantera en hållbar park finns det behov av att tidigare lägga etapp 2 så att arbetena kan utföras parallellt med nödvändiga gräsreoveringar. Extra medel måste då skjutas till budgeten för 2008.

Lokal parkplan 0,3 mnkr

Parkplanen beskriver hur stadsdelens parker och friytor ska utvecklas och ska utgöra underlag för långsiktig planering och för det årliga budgetarbetet gällande investering och skötsel. Arbetet har pågått under året och planen delredovisades för stadsdelsnämnden i november 2007. Den ska slutredovisas enligt tidplan i mars 2008. Projektet är i fas med budget.

Gångväg Kristineberg 0,3 mnkr

Projektet omfattar att höja strandpromenadens standard på anslutningen mellan kajplanet och gångvägen i naturmark. Nya trappor med barnvagnsramp och ny gångväg byggs. Önskemål om åtgärder har framförts genom medborgarförslag vid flera tillfällen. Anläggningsarbetet har pågått under hösten och beräknas vara färdigställt i mars 2008 i enlighet med tidplan och budget.

Norr Mälarstrand 0,2 mnkr

0,2 mnkr av investeringsbudgetens fria del har använts till mindre åtgärder i diverse parker, bl.a. förbättringar längs strandpromenaden Norr Mälarstrand.

MEDARBETARNA

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron uppgår till 10,7 procent vilket är den näst högsta frånvaron av samtliga nämnder och bolag i Stockholms stad. Under 2007 har sjukfrånvaron visserligen minskat med 0,2 procentenheter men är alltså på en oacceptabelt hög nivå.

Sjukfrånvaro	Helår 2006	Helår 2007
Stadsdelsnämnd Kungsholmen	10,9%	10,7%
Snitt stadsdelsnämnderna	9,6%	9,7%

För andra halvåret då skolan inte ingår är sjukfrånvaron 10,6 procent, jämfört med 9,8 procent totalt för stadsdelsförvaltningarna.

De höga sjuktalen är inte relaterade till någon specifik yrkesgrupp. Flertalet av Kungsholmens yrkesgrupper ligger över eller mycket över ett redan för högt

genomsnitt för stadsdelarna och andra förvaltningar med motsvarande yrkesgrupper t.ex. socialtjänstförvaltningen och utbildningsförvaltningen.

Yrkesgrupp	Kungsholmen	Samtliga SDN*
Undersköterska	13,9%	11,5%
Vårdbiträde	21,9%	14,8%
Förskollärare	12,3%	9,1%
Barnskötare	9,7%	10,1%
Socialsekreterare	9,1%	7,2%

* För förskollärare räknas även utbildningsförvaltningen in liksom socialtjänstförvaltningen avseende socialsekreterare.

Stadsdelsförvaltningen har under de senaste åren genomfört en stor mängd insatser i syfte att minska sjukfrånvaron. Insatserna har bidragit till att sjukfrånvaron nu sjunker men behöver förstärkas ytterligare för att nå full effekt. Under 2008 kommer en särskild kraftsamling ske med tydligt fokus på att förbättra hälsan hos medarbetarna.

En personalkonsulent har arbetat huvudsakligen med rehabilitering. En rehabiliteringsgrupp samordnar information och kunskap om den anställdes rehabilitering. Tillsammans med försäkringskassan inventeras regelbundet pågående sjukskrivningar på mer än 30 dagar och tidsbegränsade sjukersättningar följs upp. Under hösten 2007 fastställdes en gemensam rehabiliteringsprocess för Stockholms stad. Arbetet med att införa rehabiliteringsprocessen har påbörjats och kommer att fortsätta under 2008.

Stadsdelsförvaltningen har haft ett nära samarbete med företagshälsovården Avonova som under 2008 kommer att lämna över ansvaret för Kungsholmens företagshälsovård till S:t Erikshälsan. Företagshälsovården och stadsdelsförvaltningen har regelbundna uppföljningar av pågående insatser. Förvaltningsgruppen är förvaltningens arbetsmiljökommitté. Två gånger under året är temat arbetsmiljöfrågor och då deltar företagshälsovården med redovisning av sjukfrånvaron och förvaltningens arbetsmiljöarbete diskuteras.

Friskvård

Friskvård är prioriterat och förvaltningens uppfattning är att arbetet ska organiseras så att medarbetarna får möjlighet till en betald friskvårdstimme i veckan. I stort sett samtliga arbetsenheter har friskvårdsombud som informerar och aktiverar arbetskamraterna. Förvaltningen deltar i stadens satsning på subventionering av årskort vid stadens simhallar. En mindre träningslokal för medarbetare finns på

Fridhemmet. Friskvårdskonsulenterna stödjer arbetsplatsernas friskvårdsombud i deras uppdrag och började under våren 2007 att göra hälsoprofilsbedömningar för medarbetare.

Medarbetare erbjuds också att delta i ett webbaserat viktminskningsprogram till reducerat pris.

Arbetsmiljö

Under hösten 2007 har en tvådagars fördjupningsutbildning om systematiskt arbetsmiljöarbete genomförts för samtliga chefer och skyddsombud. Utbildningen började med en halvdags föreläsning om lagar, föreskrifter, ansvarsfördelning, hot och våld samt riskbedömning. Återstående en och en halvdag ägnades åt hur man konkret genomför det systematiska arbetsmiljöarbetet, metoder, arbetsätt och dokumentation. Dessutom behandlades arbetsätt och metoder gällande kränkande särbehandling.

Som ett komplement till företagshälsovården har samtliga tillsvidareanställda under året haft tillgång till ett personalvårdsprogram med inriktning på arbete och privatliv. Medarbetarna har anonymt, dygnet runt, kunnat få rådgivning i psykosociala, ekonomiska, sociala och juridiska frågor.

En kvällsföreläsning i ämnet jämställdhet har genomförts med cirka 100 deltagande medarbetare.

Stadsdelsnämnd har under 2007 inte blivit anmäld någon gång till vare sig Jämställdhetsombudsmannen (JÄMO) eller Diskrimineringsombudsmannen (DO).

Uppföljning av jämställdhets- och mångfaldsplanen finns redovisad i verksamhetsplan för 2007.

Övertalighet

Inom äldreomsorgen finns en övertalighet som huvudsakligen tillkom när Stadshagsgårdens korttidsboende lades ner 2006. Under 2007 har sex vårdbiträden och undersköterskor samt en sjuksköterska konstaterats övertaliga. Inom enheten personlig assistans har sex personliga assistenter konstaterats övertaliga då antalet vårdtagare minskat. Ett fåtal övertaliga har dessutom konstaterats övertaliga inom administrationen. För sju personer är omställningsprocessen ”frost” då de har fått tidsbegränsade vikariat, befinner sig i en rehabiliteringssituation eller är föräldralediga. Av dem som konstaterats övertaliga har ungefär hälften valt frivilliglösning

och cirka 20 procent valt pensionslösning eller ersatt någon som fått avtalspension.

Redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnderna

Kommunfullmäktiges uppdrag	Uppfyllelse
Stadsdelsnämnderna uppdras att söka samarbetsformer med frivilligorganisationerna för servicetjänster i form av vaktmästarservice för äldre	Ja
Samtliga nämnder ges i uppdrag att utgå från visionen i sin långsiktiga verksamhetsplanering och vid framtagande av strategiska planer, program och policys.	Ja
Stadens nämnder ges i uppdrag att inom det integrerade lednings- och styrsystemet (ILS) hantera verksamheternas miljöfrågor, med syfte att uppnå målen i miljöprogrammet.	Ja
Stadens nämnder ges i uppdrag att i samarbete med kommunstyrelsen under hösten 2007 och första kvartalet 2008 utveckla och fastställa uppföljningsmetoder för respektive delmål i miljöprogrammet.	Arbete pågår
Stadens nämnder ges i uppdrag att tillämpa miljökrav vid upphandling av entreprenader och tjänster i enlighet med förslaget i <i>bilaga 2 till utlåtandet</i> .	Ja